

Neakivaizdinis VILNIUS

Nr.

18

Žirmūnuose ir
Šiaurės miestelyje

Žalibų
medžiotojas

Pilaitės arkos,
ežerai ir daržai

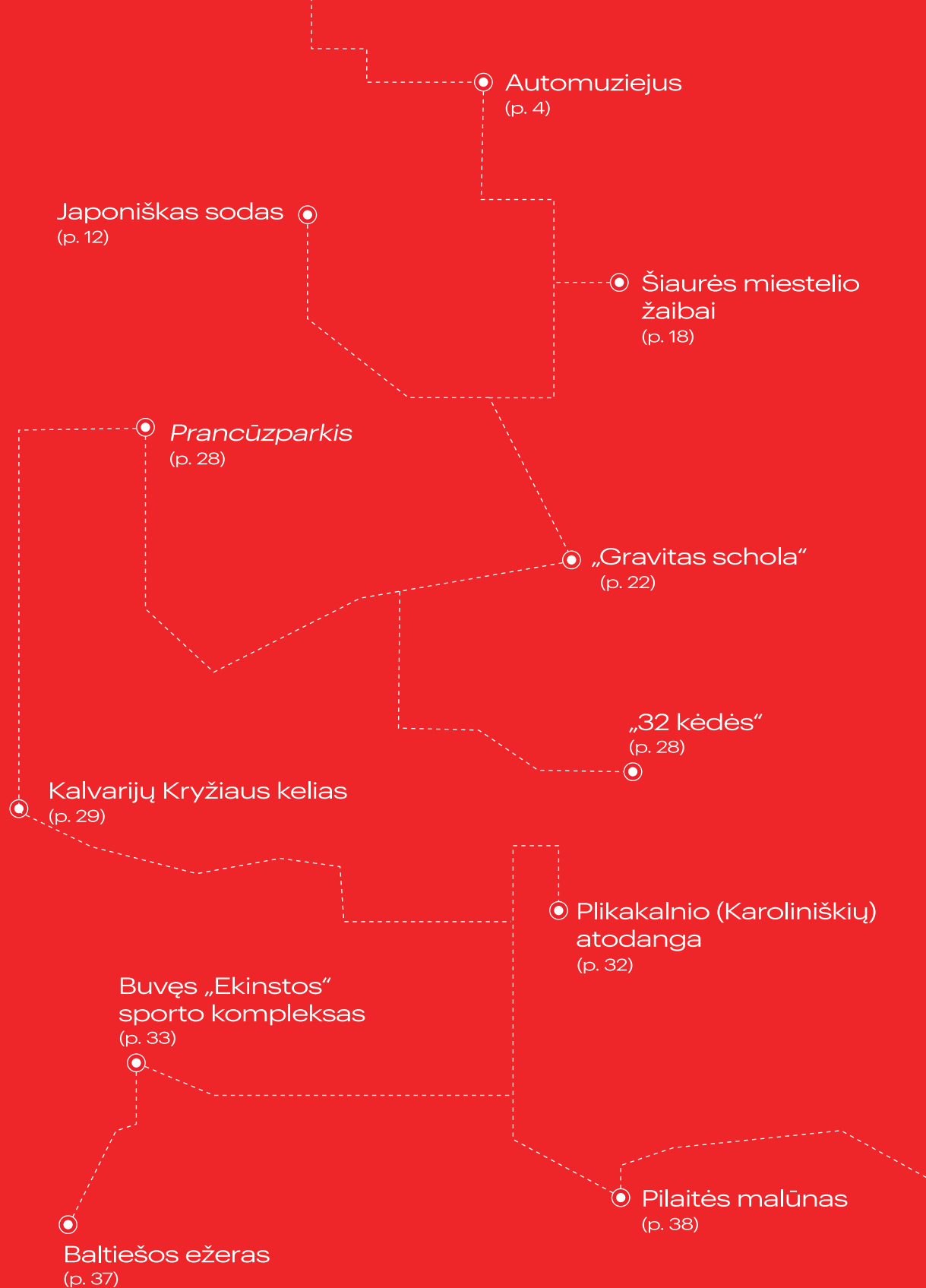
Vasaros
klajonės

Mažas, didesnis,
didžiausias

Japoniški
sodai

2023 Vasara

Kas jūs – vasaros bėgliai iš Vilniaus ar vasarotojai, likę Vilniuje? Ar ieškote atradimų, gyvybės rajonų pakraščiuose, ar pailsite nurimusio miesto viduryje, kai lieka daugiau erdvės ir tylos? Yra daug būdų patirti miestą. Štai mūsų vasaros Vilniaus maršrutas per žurnalą:

minti dviratį nuo Senamiesčio iki Naujininkų, patirti techninį miesto pasakojimą Automuziejuje;

pabėgti į didžiausią mieste japonišką sodą pasiklausyti ramių augalijos natų;

medžioti žaibus nuo Žirmūnų stogų;

pereiti Šopeno gatvę, kurioje įsikūrusi mokykla ukrainiečių vaikams, o tada leistis link Tauro kalno ieškoti Monmartro;

pabėgti iš miesto nepabėgant iš Vilniaus – įkristi į salių ir pusrūsių vėsumą;

šokti į mašiną ir riedėti piknikauti prie Karmazinių piliakalnio, o tada – tyrinėti maisto vagonėlių

kultūros mieste;

ieškoti miesto daržo lysvių, meno ir arkų Pilaitėje;

būti lauke ir aptikti performansų iš Vilniaus bienalės;

dviračiu apkeliauti visą pasaulį... Šnipiškėse;

sekti ramią Vilnelės tėkmę per Naująją Vilnią, Markučius ir Paupį ir matyti, kaip ji keičia rajonų scenarijus;

sužinoti, ką veikia vilniečiai užkaitus orui iki 40 laipsnių karščio.

Pereiti Vilnių vasarą – tai šokinėti nuo pavėsio iki fontano, bristi į upę, gerti šaltą kavą gaudant bokštuose besislepiančią saulę, slėptis arkose nuo lietaus, pro langus spoksoti į parodas galerijose, šokti kiemo koncerte paskutinėje eilėje, kai niekas nemato, skolintis švarką ir grįžtant namo uosti senų plytų kvapą, sutikti pažįstamą pažintiniame take, skaityti knygą prie staliuko lauke stebint varnaites ant stogo. Argi ne taip?

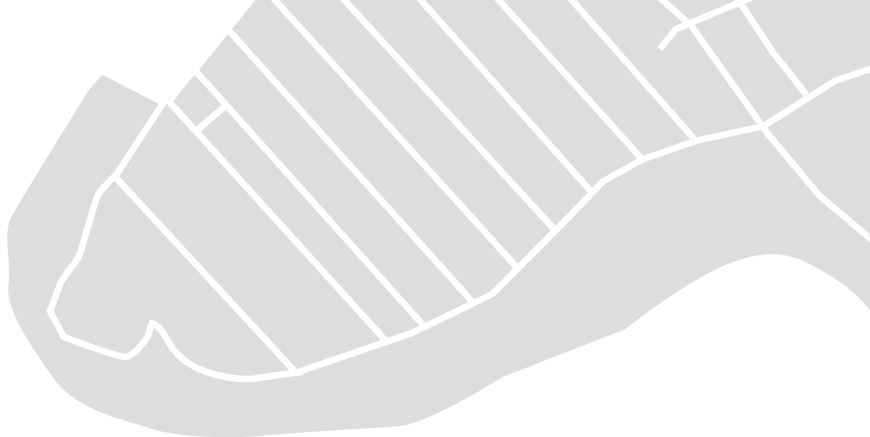
Riedančios technikos skulptūros taksi parke

Gabija Stašinskaitė

Manto Judriaus nuotraukos

Nors keliaujame visus metus, būtent vasarą kelionės iš taško A į tašką B tampa dar dažnesnės. Vieni dairosi, kur ramybę rasti atokiau nuo miesto, kiti – Vilniaus gatvėse pradeda tiesti dar įvairesnes maršrutų linijas. Štai ir aš sėdu ant dviračio bei judu savąja. Pralenkiau senamiesčio gatvelėmis dardančius paspirtukus, vėliau kertu geležinkelio bėgius, mojuoju Kauno ir jūros link riedantiems traukiniams. Dviratį palieku prie buvusio taksi parko ir įžengiu į Automuziejų.

Per du aukštus įsikūręs 4 700 kvadratinį metrų ploto Automuziejus duris atvėrė prasidėjus vasarai.

Simboliška, kad gegužę duris pravėrusį Automuziejų randu būtent ties Pelesos bei Dariaus ir Girėno gatvių sankryža stūksančiame, ilgą transporto priemonių istoriją menančiame taksi parke. Nuo 1974 metų čia veikė dispečerinė, remonto dirbtuvės, plovykla, teiktos kitos tokiai įstaigai būtinos paslaugos. Pirmas pastato aukštas buvo skir-

Tik negalvokite, jog šis muziejus buvusiam taksi parke prilygsta automobilių garažui. Jis kuria techninio Vilniaus pasakojimą.

tas techniniam automobilių aptarnavimui, o aukščiau esančiuose „gyveno“ apie 800 taksi automobilių. Dabar čia per du aukštus įsikūręs didžiausias – 4 700 kvadratinų metrų ploto – transporto technikos muziejus Lietuvoje, pratęsiantis techninio Vilniaus pasakojimą, suburiantis automobilius, kavą ir istorijas mėgstančius žmones.

Užkurtas muziejaus idėjos ir darbų variklis

Idėja įkurti muziejų automobilių kolekcionieriaus Alfredo Eitučio galvoje užgimė prieš dvidešimt metų. Nors tarp Europos automobilių kolekcionierių sklando posakis, kad dažniausiai muziejų atidaro trečioji karta, visgi Vilniaus automobilių muziejaus atsiradimui, padedant sūnui Povilui Eitučiui, pakako dviejų kartų.

Tik negalvokite, jog šis muziejus prilygsta automobilių garažui. Ne, ne, ne. „Mes esame transporto centre – virš mūsų leidžiasi lėktuvai, arterine Dariaus ir Girėno gatve per dieną pravažiuoja 16 tūkstančių automobilių, o pro langus matome geležinkelio bėgius. Ir jei senamiestyje matysime istorinį Vilnių, tai čia jis – techninis. Pati technika yra kilnojamas kultūros paveldas“, – jums pasakys Alfredas.

Mums tvarkantis
kildavo tiek
dulkių, jog šios
primindavo iš
pastato rūkstančius
dūmus, tad vietiniai
dėl to netgi imdavo
skambinti gaisrinei.

Muziejaus darbai taksi parke vykdyti net penkerius metus. „Viskas keitėsi radikalai ir nemažai vilniečių šiuos pokyčius matė. Mums tvarkantis kildavo tiek dulkių, jog šios primindavo iš pastato rūkstančius dūmus, tad vietiniai dėl to netgi imdavo skambinti gaisrinei“, – darbų ypatumus prisimena Povilas.

Ir nors muziejaus įkūrėjai pripažįsta, kad dėl pastato infrastruktūros teko daug paplušėti (štai, pavyzdžiui, kai kuriuos aukštus eksponatus reikėjo išardyti, nes pastatyti juos numatytose vietose trukdė žemesnio rėmosijos lubose), dabar patalpų pokytis kelia tik malonų šurpą.

Įžengus į patalpas, akį traukia ne sienos, bet iš toli spindintys automobiliai. Dalis jų yra autentiški, kiti – restauruoti iš pagrindų (tam kartais prireikdavo ne vieno metų). Muziejaus ekspozicijoje puikuoja apie 110 eksponatų, neskaitant erdvę pagyvinančių aksesuarų, tokių kaip automobilių gamintojų sukurtos rašomosios mašinėlės ar telefono būdelės. Lankytojas patiria visą pasaulį apimančią transporto istoriją – nuo minamų

ar arklio traukiamų transporto priemonių iki šiuolaikinės technikos eksponatų.

Tarpukaris, Antrasis pasaulinis karas, pokaris – keliaudama per skirtingus dešimtmečius susipažįstu su skirtingomis spalvomis, formomis, techniniais sprendimais. „Ekspozicijoje orientuojamasi į aukštesnės klasės automobilius, nes pastarieji yra įdomesni tiek pačiam kolekcionieriui, tiek ir lankytojui“, – pasakoja Povilas. Tad jei akį pagauna prabangių automobilių vaizdas, tuomet ausį patrauks dar ir istorijos apie šių automobilių vairuotojus. Prezidentai Antanas Smetona, Kazys Grinius, Lietuvos Nepriklausomybės akto signataras Jonas Vailokaitis ar net Nepalo karalius – tai tik keletas šių automobilių vairavusių asmenybių.

Buvau pakviesta atsisėsti į „Volkswagen Karmann Ghia“ automobilį, kuriuo muziejaus įkūrėjai sekmadieniais riedėdavo Vilniaus gatvėmis išgerti kavos.

1924-ųjų „Oakland“ automobiliu buvo smagu keliauti į vasaros vilas ir dvarus.

Dvarų verti eksponatai

Sostinėje pirmieji automobiliai pradėjo važinėti XIX a. pradžioje. Jie itin konkuravo su gatvėmis riedėjusiomis kariatėmis, kadangi automobiliai gaminti rankomis, o kuras ir transporto priežiūra buvo nepigūs. „Jeigu ne šis juodas automobiliukas, klausimas, ar šiais laikais kiekvienas išvis turėtų asmeninį automobilį“, – rodydamas į „Ford T“ teigia Povilas.

Būtent Henris Fordas sugalvojo, jog automobiliai turi būti įperkami viduriniajai klasei, ir pirmasis pritaikė jų konvejerinę gamybą.

Besigrožint muziejuje esančiais automobiliais, Povilas su Alfredu pasakoja, kaip anksčiau vienu iš jų vykdavo sekmadieninės kavos (net 90 % muziejuje eksponuojamų automobilių – važiuojantys!), o neįpras-

to objekto riedėjimas Vilniaus gatvėmis praeiviams keldavo šypseną. Pati netikėtai pakviesta atsisėsti į „Volkswagen Karmann Ghia“ automobilį, nesunkiai įsivaizdavau, kad važiuoju juo vasariškos vilos link. „Už kai kuriuos čia esančius eksponatus tais laikais Lietuvoje ir visas dvaras išeidavo“, – juokauja Povilas.

Prieiname prie tų laikų dvaro gal ir neverto, bet vasaros kelionėms taip pat tikusio, išnykusio 1924 metų „Oakland“ automobilio modelio. „Nedidelis, pigesnis nei daugelis kitų automobilių, kuriuo galima džiaugtis ir kaip kabrioletu, ir įtaisyti papildomą sėdynę vasarotojui. Taip pat yra papildomos durės į bagažinę įleisti šuniukui bei tokie išradimai kaip, pavyzdžiui, centrinis užraktas greičio dėžei tam, kad automobilio nepavogtų. Tokio tipo automobiliai buvo populiarūs mūsų kraštuose ir panašūs modeliai naudoti nuvykti iki vilos ar sodybos“, – pasakoja Povilas.

Lenktynininko Stasio Brundzos kūrinys „Lada Samara EVA“ – išskirtinis automobilis.

Lenktyninių automobilių gamykla Vilniuje ir odė taksi

Muziejaus ekspozicijoje dėmesį verta atkreipti į lenktyninių automobilių dalį. Nu-stebsite išgirdę faktą, jog anksčiau Vilnius garsėjo kaip miestas, kuriame gaminami puikūs B grupės lenktyniniai automobiliai. Netoli dabartinio Gariūnų turgaus buvo įsikūrusi Vilniaus eksperimentinė automobi-

lių gamykla (EVA), kuri tuometinius „Žiguli“ automobilius transformuodavo į pašėlusius lenktyninius monstrus, kurie buvo tiekiami net į penkiasdešimt skirtingų šalių. Galbūt vieną iš lenktynininko Stasio Brundzos kūrinių „Lada Samara EVA“ esate matę ir Lietuvos nacionalinės dailės galerijos parodoje „Daiktų istorijos. Lietuvos dizainas 1918–2018“, na, o jei ne – tą patį išvysite Automuziejuje.

Būtų keista, jei taksi parke įsikūrusiame muziejuje nebūtų ir dedikacijos patiems taksi automobiliams. Lankytojus pasitinka ir karietaitė, ir žalia šviesa signalizuojanti „Volga“, ir tikra Didžiosios Britanijos klasika „black cab“. Alfredas kviečia dirsteletį į Smetonos laikų taksometrą: „Atkreipkite dėmesį į užmirštą lietuvišką žodį „liuosas“ – jei vėliavėlė pakelta, vadinasi, taksi „liuosas“, t. y. laisvas, jei nuleista – užimtas.“

Vilniaus automobilių muziejaus siekis ne tik pristatyti įspūdingus, kartais visuomenės akių nepasiekiančius transporto eksponatus, bet ir burti bendruomenę. „Norime į vieną vietą suburti kultūringus, išsilavinusius „petrolhead’us“. Jau anksčiau čia buvo organizuotas renginys „Cars N’ Coffee“, kuriame autoentuziastai į rajoną atgabeno įdomesnių automobilių, tad tikimės, kad tokių renginių bus ir daugiau“, – viliasi Povilas.

Norime į vieną vietą suburti kultūringus, išsilavinusius „petrolhead’us“.

Svarbu, kad į muziejų užsuktų kiekvienas, nepaisant amžiaus, ir besidomintys automobiliais, ir ne. „Vieni tampa rašytojais, dailininkais, na, o kažkas, apsilankęs pas mus, galbūt vieną dieną taps geru inžinieriumi ar techniku“, – tikisi Alfredas. Technikos kelionė po erdvę užtrunka apie porą valandų, tad Povilas šmaikštauja, kad ją bus pravartu rinktis ir rečiau judančiam ofiso darbuotojui. Galų gale, argi kiekvienam nesinorėtų gyvai išvysti tai, ką lig šiol esame matę tik senovinėse atvirutėse ar filmuose?..

Kur?

Dariaus ir Girėno g. 2

Daugiau

www.automuziejus.lt

Japoniškas sodas – tarsi gyvas muzikos kūrinys

Jurgita Ogulevičiūtė-Guehke
Vytautės Ribokaitės nuotraukos

Žmonės, kūrę neseniai atidarytą japonišką sodą Šnipiškėse, ilgainiui pasitrauks nuo scenos, o dirigento batutą perims gamta. Augdami, vešėdami, apsipildami žiedais ir juos mesdami, kerodami ir plėsdami lajas ar berdami lapus ir prieš lankytojų akis atsiskleisdami vien

savo natūralumu – be spalvingų priedangų ir pagražinimų – augalai miesto apsuptyje taps tarsi gyva muzikos kompozicija. Tai pritylančia vasarą, tai nurimstančia žiemą, garsiai išsiveržiančia kvapų ir žiedų kaskadomis pavasarį ar pritrenkiančia spalvų orkestru rudenį.

Per dešimt metų Vilniuje atidaryti trys japoniški sodai – tarsi miestas lenktyniautų su savimi.

Svarbios japoniškų sodų dalys – akmenys ir vanduo.

Naujasis Vilniaus japoniškas sodas su Neries senvagėje natūraliai susiformavusiu ežerėliu vieno atsrodys ryto šviesoje ar saulei leidžiantis, vis mainys pavidalus sulig metų laikais, o lankytojams tereikės mokytis nurimti, atverti akis, įsiklausyti ir pagarbiai priimti gyvojo meno dovanas po atviro dangumi. Tai neturėtų būti sunku, nes tai nebe pirmas toks sodas sostinėje.

Mažas, didesnis, didžiausias

Šiuo metu sostinėje yra trys japoniški sodai. Visi jie atidaryti per pastarąjį dešimtmetį – tarsi Vilnius būtų sumanęs palenktyniauti su savimi. 2012-aisiais Vilniaus universiteto Botanikos sode Kairėnuose po devynerius metus trukusių įrengimo darbų sužaliavo pirmas japoniškas sodas. Palyginti su naujuoju (4,9 ha), jis atrodo mažas (0,5 ha), tačiau prieš vienuoliką metų sostinėje buvo vienintelis – Botanikos sodo darbuotojų pagal meistrų Hiroshi Tsunodos ir Hajime Watanabe

planą įgyvendintas egzotiškas kūrinys. Tuomet vilniečiams nauja buvo ne tik japoniško sodo filosofija, bet ir taisyklės lankantis jame – nesiropšti ant akmenų, neliesti augalų, neskubėti, nurimti ir grožėtis aplinka.

**Tuomet vilniečiams
nauja buvo ne tik
japoniško sodo
filosofija, bet ir
taisyklės lankantis
jame – nesiropšti
ant akmenų, neliesti
augalų, neskubėti,
nurimti ir grožėtis
aplinka.**

2018 metais Slušų slėnyje lankytojams atvertas antras japoniškas sodas su šaltiniu. Nuo idėjos, kurią 2009-aisiais pristatė Japonų kultūros namų įkūrėja Dalia Dokšaitė, įgyvendinimo praėjo devyneri metai. Kioto šventyklos Kodai-ji parama ir kraštovaizdžio architekto Kitayamos Yasuo planas leido šio japonų meistro mokinei Laurai Fukumoto (buv. Popkytei) sukurti dar vieną japonišką sodą sostinėje. Pats mažiausias dydžiu (užima 0,05 ha plotą tarp Kalnų parko ir Neries), tačiau kruopščiai apgalvotas ir išpuoselėtas Tyros širdies sodas (jap. *Sei Shin En*) jau surado vietą vilniečių ir sostinės svečių širdyse.

Ar didžiausias sodas atras kelią į širdis? Ar ten dar yra jam vietos? Trečias japoniškas sodas, užimantis beveik penkis hektarus, balandžio pabaigoje atidarytas Šnipiškėse – Linkmenų, Lvivo ir Geležinio Vilko gatvių sankirtoje.

Dar be vardo, bet jau su praeitimi

Naujasis Vilniaus japoniškas sodas dar neturi jam priskirto pavadinimo japonų kalba. Jį Tekančios Saulės šalies gyventojai renka atsakingai, tarsi vardą kūdikiui. Prieš dešimtmetį užgimė šio sodo idėja, o po penkerius metus trukusių aktyvių darbų „naujagimis“ jau rodomas visuomenei. Ką jai svarbu žinoti? Kad šis japoniškas pasivaikščiojimų sodas Šnipiškėse, kaip ir pirmasis Vilniaus universiteto Botanikos sode Kairėnuose, sukurtas pagal „shakkei“, arba pasiskolinto kraštovaizdžio, principą. Sodo kūrėjai aplink ežerėlį stengėsi taip suformuoti reljefą, kad jis atkartotų Šnipiškių kalvos šlaitą. Lankytojai šį „pasiskolinimą“ turėtų priimti natūraliai: nors kalvą nuo sodo skiria Geležinio Vilko gatvė, žvelgiant iš toliau atrodys, kad ji priklauso naujam sodui, organiškai į jį įsilieja.

Sausos upės šlaituose išsiskleidžia fliksai. Vasarą parkas nurimsta.

Tokį tikslą ir turėjo japonų kraštovaizdžio architektas Shiro Nakane, kai 2013 metais sukūrė būsimo japoniško sodo Linkmenų gatvėje viziją. Tada planuotas privatus, japoniškais automobiliais prekiaujančiai įmonei priklausantis sodas su mokamu įėjimu. Vėliau Vilniaus miesto savivaldybė nusprendė sutvarkyti 4,9 ha teritoriją, per daugelį metų virtusią nelegalių statybinių atliekų šiukšlynu, ir atverti ją miestiečiams. Tačiau tik prasidėjus darbams, kaip pasakoja kraštovaizdžio architektas Linas Ūsas, paaiškėjo, kokį atliekų sluoksnį reikės išvalyti ir kad teks paaukoti kai kuriuos ant jo savaimė išaugusius medžius.

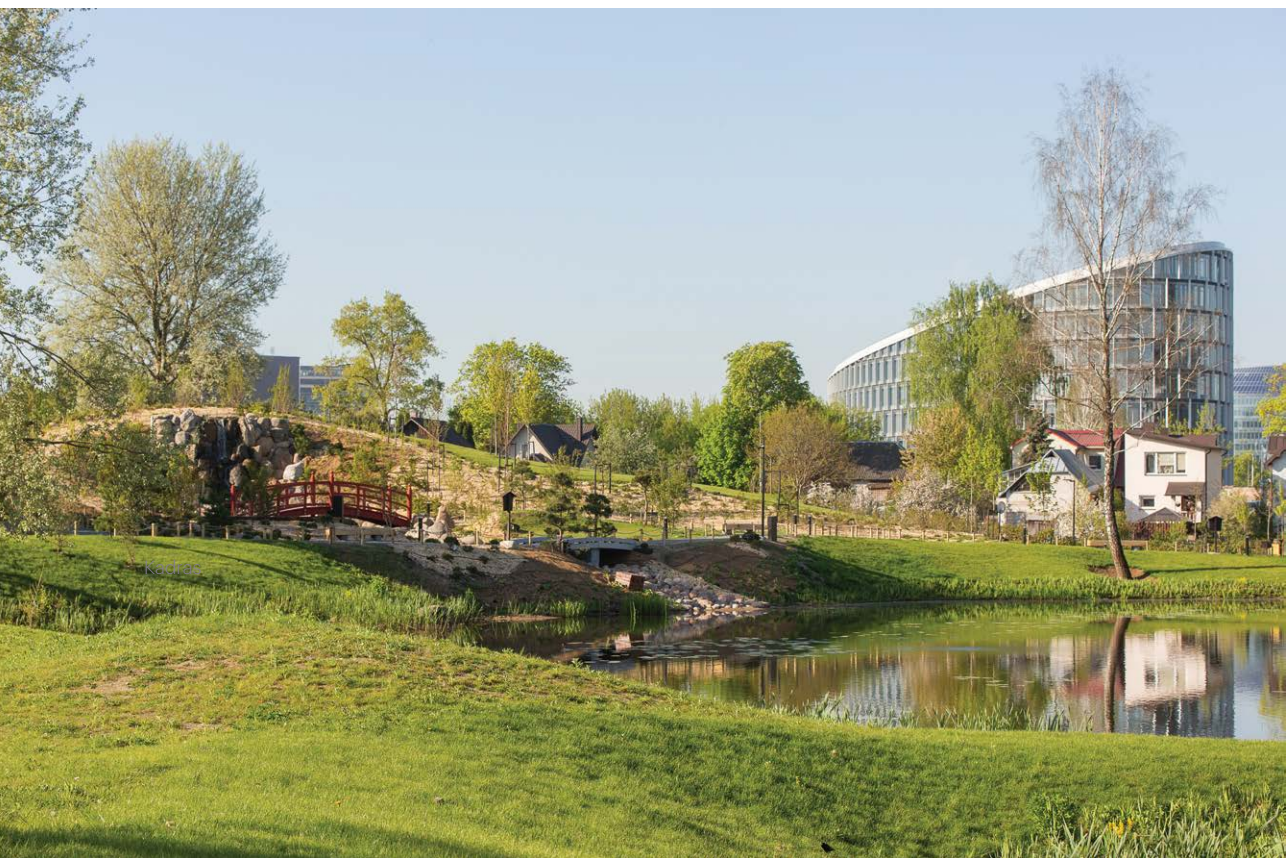
„Daugeliui žmonių iš šalies atrodė, kad čia yra parkas, tik reikia jį truputį išvalyti. Mes susidūrėme su bėda: kaip išsaugoti brandžius medžius, bet išvalyti teritoriją? Ar galime sodinti naujus medžius ir augalus ant tų šiukšlių? Teko priimti sprendimą didelę dalį želdinių pašalinti, išsijoti šiukšles, o

augalinį gruntą palikti čia. Daug naujų medžių yra pasodinta, daugiau negu iškirsta“, – pasakoja L. Ūsas ir pateikia skaičius: sode šaknis leidžia apie 700 medžių ir per 14 tūkst. krūmų. O tada nuveda prie gluosnio, kuris atrodo susmėgęs į duobę. Gilumoje buvo gruntas, į kurį medis įleido šaknis, o vėliau ant jo piltos statybinės atliekos. Šį gluosni-liudininką arboristai apgenėjo ir paliko augti, kad jis primintų, kas čia buvo prieš tai. Senieji medžiai – gluosnis, liepa, beržas, pilkoji tuopa ir įspūdinga kanadinė tuopa prie ežerėlio, baltųjų tuopų giraitė ties šiauriniu įėjimu – visi jie yra tarsi ženklai, atskleidžiantys praeities dilemas ir brėžiantys šviesesnius horizontus naujai sodo augalijai.

Keturių metų laikų melodija, atliekama gyvai

Paprastai japoniškas sodas dedikuojamas vienam metų laikui: tuomet jis tarsi prabyla, atsiskleidžia visu gražumu, o kitu metu tyli. „Ma – tai vienas

Sodas sukurtas pagal „shakkei“, arba pasiskolinto kraštovaizdžio, principą. Reljefas atkartoja Šnapiškių kalvos šlaitą.

Karščiai nualina žmogų, todėl jam norisi gamtoje ramumos, o ne stimuliacijos.

japoniško sodo formavimo elementų, kai tam tikra sodo dalis lyg atsvara kitoms paliekama kompoziciškai tuštesnė, neapkrauta augalais ir kitais sodo elementais. Šis balansas sodo kompozicijoje yra būtinas kaip pauzė muzikiniame kūrinyje“, – sako japoniško sodo ekspertė Lietuvoje L. Fukumoto. Tokia pauzė gali būti ir sezonas, kai sodui leidžiama „pailsėti po pasirodymo“.

Tačiau naujojo sodo teritorija per didelė, kad būtų skirta vienam metų laikui, todėl jame nuspręsta kurti didesnę įvairovę, kad skirtingos zonos išryškėtų tam tikro sezono metu. „Yra sodo dalių, kurios bus įspūdingos pavasarį, kaip prie ežerėlio pasodinta sakurų alėja. Sakuros, simbolizuojančios atgimimą ir laikinumą, žydi neilgai, gal savaite. Tada ši parko zona nurimsta, ten per metus daugiau jau niekas nebežydi“, – sumanymą atskleidžia kraštovaizdžio architektas L. Ūsas.

„Kiek paėjėjęs taku toliau, galima stebėti rododendrų žydėjimą. Rododendrams nužydėjus, sausos upės šlaituose žiedus išskleidžia fliksai. Jie ilgai nei suaugę į ryškų kilimą. Vasarą čia žalia ir ramu. Karščiai nualina žmogų, todėl jam norisi gamtoje ramumos, o ne stimuliacijos. Užtat rudenį daugelis medžių sode nusidažys raudona, oranžine, vario spalvomis. Jie kontrastuos su geltonu šeškinės šlaitu. Žiemą sodas irgi veiks, bus galima po jį pasivaikščioti, apžiūrėti, kaip visa atrodo nurimus, ilsintis gamtai.“

Gal žiema ar vasara mums, lietuviams, geriausias laikas stebėti gamtą, nes pavasarį per stipriai užtvindo žiedų lavina? Gal pernelyg skubame, pasiryžę kone persiplėšti, norime vienu metu užsiimti daugybe veiklų gryname ore? „Japonams

irgi būdingas greitas, įtemptas gyvenimo būdas, bet laiką gamtoje, sode jie skiria poilsui. Tada jie būna stebėtojai, tada užsimezga gamtos ir žmogaus santykis“, – aiškina L. Fukumoto. – „Lietuviai irgi stebi gamtą, bet prabėgdami, pravažiuodami, rečiau ramiai prisėda pasigrožėti, pasidžiaugti. Gal to mums trūksta, bet per laiką išsiugdysime šį įprotį? Nors Lietuvoje jau prigijo miško maudynės. Vadinasi, yra žmonių, kurie skiria laiko meditacijai ir poilsui. Nesakau, kad visi dabar turi gėrėtis sakuromis, juk pas mus žydi ir obelys, ir vyšnios, ir ievos!“

Būtent šiuo principu – atsiverti aplinkai, rinktis vietinius augalus, stilistiškai panašius, o ne paraidžiui mėgdžioti ir kopijuoti – kuriami japoniški sodai užsienyje. Jo laikėsi šių sodų specialistė L. Fukumoto tiek patardama, kokius medžius ir augalus, geriausiai klestinčius mūsų klimato sąlygomis, rinktis, tiek tinkamai išdėliodama įvairiausių dydžių akmenis (jų sode atvežta apie 500 tonų). Šie yra svarbi japoniškų sodų dalis, nes simbolizuoja kalnus, salas, uolėtas pakrantes, o pilka skaldelė – upes.

Naujasis Vilniaus sodas, kaip ir visi sukurti už Japonijos ribų, yra ne kopija, o muzikinė originalo improvizacija.

Kur?

Linkmenų g. 2A, Šnipiškės

Žaibų medžiotojas

Daumantas Savickas

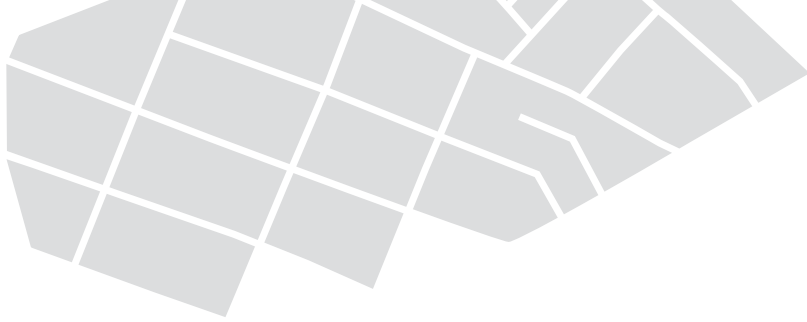
**Žaibus pamėgau fotografuoti
atsitiktinai prieš keletą metų, vos
įsigijęs fotoaparata, dar gyvendamas
studentų bendrabutyje Saulėtekyje.
Vieną vakarą ilgai ir stipriai žaibavo,
todėl greitosiomis internete
paskaičiau, kaip fotografuoti žaibus,
ir kelias valandas praleidau dvylikto
aukšto balkone stebėdamas žaibų
šou.**

Iš tūkstančio kadry buvo viena nuotrauka, kuri man labai patiko, – to užteko, kad kiekvieną kartą tikrinčiau orų prognozes ir laukčiau žaibų.

Itin pasisekė, kad kupiną audrų vasarą gyvenau Žirmūnų gatvėje ant kalniuko, devintame aukšte. Aplink nebuvo jokių aukštų pastatų, tad prieš akis – plati miesto panorama. Kažką įžvelgiau akiratyje atsidūrusiuose stoguose. Iš aukštai žiūrdamas į Žirmūnus, mačiau daug žemesnių pastatų stogus, taip pat Šiaurės miestelio parduotuvių ir industrinių pastatų „kepures“. Šiaurės miestelyje dienos metu eismas toks intensyvus, kad primena skruzdėlyną, apjuostą aukštesnių gyvenamųjų namų, į kuriuos vakare, nurimus šurmuliiui, grįžta žmonės. Šių pastatų visuma, žiūrint iš aukštai, lyg pasakoja apie žmonių gyvenimą be jų pačių, sudaro urbanistinius raštus, į kuriuos pasisekė įkomponuoti šiuos gamtos „šviesų šou“. Gaudžiau žaibus tiesiog savo balkone, tad kai tik atskrisdavo kokia audra, ten praleisdavau ir po kelias valandas. Yra tekę gaudyti kamerą, kurios stiprus vėjas vos nenupūtė su visu stovu iš devinto aukšto.

Norint pagauti tris vasaros žaibus iškart, reikia daug kantrybės ir užtikrintumo.

Gyvai žaibus pamatai tik mirksni, o nuotraukoje išryškėja detalės, įsiskverbusios į urbanistinę aplinką.

Pats žaibų fotografavimo procesas ne tik įdomus, bet ir gan sudėtingas, nes reikia tinkamų sąlygų: kad stipriai nelytų, nes prastai matysis, turi stebėti, kur trenkia žaibai, į kurią pusę skrenda debesys, ir nuspėti, kur didžiausia tikimybė pagauti žaibą, todėl daug priklauso ir nuo sėkmės. Kartą stebėjau audrą netoli televizijos bokšto, tikėjausi, jog į jį trenks žaibas ir tai pavyks užfiksuoti. Atsibodo ilgai laukti, nusukau kamerą ten, kur žaibuoja daugiau, ir vos tai padariau, į bokštą trenkė žaibas – tad kantrybė bei užtikrintumas irgi svarbu medžiojant žaibus.

Tai reikalauja ir kompromisų, nes nuo žaibo vietos priklauso ir kadro kompozicija, daug ką apmąstau prieš fotografuodamas. Kadangi žaibas trunka tik akimirksnį, suspėti nuspausti mygtuką beveik neįmanoma, todėl nuspėjęs, kur galimai jis trenks, į maždaug tą vietą nukreipiu kamerą ant stovo. Kadras fiksuojamas nuo 5 iki 30 sekundžių, priklausomai nuo apšvietimo: kuo tamsiau lauke, tuo ilgiau. Viską sustatęs ir nustatęs palieku kamerą fotografuoti kadrus vieną po kito ir tikiuosi, kad tarp tų sekundžių, kol daroma nuotrauka, žaibas trenks ten, kur nukreipta kamera; o gal trenks ne vienas, o trys, kaip ir nutiko pirmoje, dieną darytoje nuotraukoje.

Gyvai žaibus matau tik akimirksnį, o kai užfiksuju nuotraukoje, galiu žiūrėti į šią gamtos didybę kiek noriu, pamatyti visas detales, įsiskverbusias į urbanistinę aplinką. Panašu, kad teks ir šiais metais ieškoti balkonų, stogų ar kitų nesunkiai pasiekiamų vietų šiam malonumui, tačiau kai turėsiu automobilį, norėčiau nufotografuoti perkūną Perkūnkiemyje ar pagaliau sėkmingai iš arčiau pagauti, kaip trenkia žaibas į televizijos bokštą. Laisvai ir greitai judant didesnės galimybės atsidurti skirtingose lokacijose bei sukurti įvairesnių kompozicijų, bet apribojimai priverčia įžvelgti grožį ten, kur esu, pastebėti tai, ko galbūt nebūčiau pastebėjęs, – būtent taip nutiko su Žirmūnų panorama.

Kuriant pasakos efektą

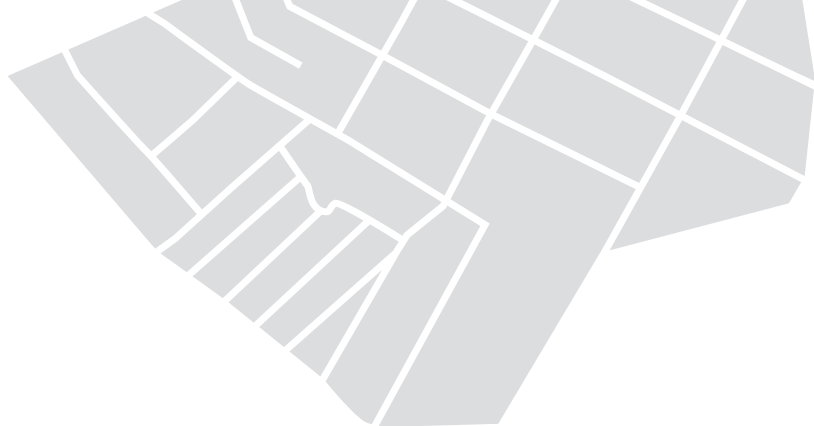
Rugilė Audenienė

Manto Judriaus nuotraukos

Per dvi savaites iš rusų bombarduojamo Charkivo vilnietė mokytoja Agnė Klimčiauskaitė-Janavičienė su bendraminčiais padėjo persikelti visai mokyklai su vaikais, mokytojomis, mamomis, močiutėmis ir gyvūnais. Lipdama į sceną atsiimti Šv. Kristoforo apdovanojimo už nutiestus tiltus į Vilnių, ji žinojo: ši miesto pasaka turi gerą pabaigą.

Užduotis surasti mokymosi vietą vaikams, kurių per porą mėnesių padaugėjo nuo 70 iki 500, primena pasakų herojų išbandymus. Atviros nemokamos privačios mokyklos „Gravitas schola“, skirtos visiems nuo karo bėgantiems vaikams ir mokytojams, direktorė A. Klimčiauskaitė-Janavičienė dažnai atsiduria pačioje įvykių ir emocijų audros akyje. Drąsiai iš žurnalistikos į švietimą nėrusi lietuvių ir prancūzų kalbų mokytoja stengiasi, kad Vilnius prakalbėtų savo miestus praradusiems vaikams.

Tyrinėti Vilnių ir jį prakalbinti – tai *įjungti* vilnietės, žurnalistės, mokytojos, filologės instinktus.

Mokykla Šopeno gatvėje – svarbi nuo karo bėgančių Ukrainos vaikų ir mokytojų stotelė.

„Išmokau nuolankiai priimti viską, ką siunčia dangus ir žmonės: ukrainiečių giminę su keliais šimtais vaikų, bulves, morkas, knygas, suolus, antklodes, geranoriškumą ir vieną kitą peiliuką, karo traumos bagažą, o dabar dar ir Kristoforą nuėjau paimti“, – rašė Agnė socialiniame tinkle.

Apdovanojimas reikšmingas – už svetingą ir humanišką ukrainiečių integraciją, Lietuvos ir Ukrainos mokytojų bendrystę. Koks jausmas atsiimti Kristoforą už didelį darbą, netikėtai tapusį ir gilesniu Vilniaus pažinimu?

Galvojau, kad scena per maža ir negaliu pasiimti žmonių, nes tai yra šimtų savanorių ir mokyklos komandos, mokytojų darbas. Viskas susiviję: kažkas pradeda, prisijungia,

atsiranda įmonės, mecenatas. Reikia pagalvių – kvieti pusę Lietuvos sunešti pagalvių, reikia vaikus mokyti – ieškai mokytojų, vaikai ar mokytojai sproginėja – kvieti psichologus.

Pirmą signalą, kad viena maža privati mokykla iš Ukrainos ieško, kur persikelti, gavo mano kolegė. Pasakiau: darom. Atvažiavo apie 150 žmonių (apie 70 vaikų). Po dviejų mėnesių jau buvo 500 mokinių – atsirado atskiros mokyklos poreikis. Pradžioje vaikus priglaudė privati mokykla, paskui Mykolo Romerio universitetas geranoriškai priėmė gimnazijos klases, o pradinė mokykla ir progimnazija įsikūrė savivaldybės skirtose patalpose Žvejų ir Šopeno gatvėse.

Buvo siūloma vaikus iš karto integruoti, teko pasišpaguoti su institucijomis, kad tai karo

pabėgėliai – jie šoko būsenos, sorry, bet nedėstysiu dalyvių nosinių ir nemokysiu – *aš tave myliu, Lietuva*. Kol vaikai pajus, kad tai duoda galimybę ir neatima identiteto, turi praeiti laiko.

Užsiminėte, kad teko patirti, ką reiškia temperamentų skirtumai?

Ukrainiečiai įpratę, kad pamokose tylą, – man tai keista, paprastai dirbu darbiname triukšme. Tiesa, per pertraukas ukrainietiškų decibelų nebermatuoju – vaikai turi išsikrauti. Aš kalbu pakankamai ramiai ir tyliai, tai ukrainiečiams neįprasta, net *nervas ima*. Nori jie pykti – tai taip, kad pusė kaimo girdi, kai juokiasi – tai ir antras kaimas girdi. Pasipaskojo: viskas gerai, jauku, žmonės priima, bet kartais taip norisi atsisėsti ir pažvengti – rodo, kad va taip – pažvengti pilnais plaučiais! Jūs, sako, „susiturėję“, inteligentai lietuviai, o mes emocijas visas parodome. Juokauju, kad man šokinėjančių emocijų kreivės primena priešinfarktinę kardiogramą, o ukrainiečiams šiaurietiškas temperamentas atrodo stokojantis gyvenimo. Bet po metų skirtumų mažėja: mes išmokom daugiau rodyti emocijas, net garsiau kalbam, gestikuliuojam, o ukrainiečiai sako išmokę ramiau į viską reaguoti, atsirado daugiau lengvumo ir ramybės gyvenime. Esame ir artimi, ir tolimi, tad reikia mokytis priimti, suprasti kitą, spyglius apsišlifuoti.

Su mokiniais kūrėte mozaiką apie savą Vilnių. Ir jie atrado tris svarbiausius punktus: čia jaučiasi laisvi, jaučia žmonių gerumą, mato daug parkų, žalumos ir architektūros, kuri daro miestą jaukų.

Mokytojams ir vaikams sakau: jūs nesat tik ukrainiečiai, jūs esat ir vilniečiai. Aišku, jie

prarado šalį, draugus, katinus – viską. Ir, deja, tikėtina, kad to neatgaus. Tad stengiamės atvykusius išstumti į Vilniaus gyvenimą – eikit į žmones, miestą, jis turi būti savas. Pamokos su lietuviškomis mokyklomis, muziejai, kinas, kultūrinės erdvės. Prisipažįsta, kad jiems graži architektūra. Pradedu klausinėti – pedagoginis instinktas – kas jums patinka, kur žiūrite? Sako, kad bažnyčios, Bernardinų ansamblis, senoviniai pastatai, parkai.

Mokytojams ir vaikams sakau: jūs nesat tik ukrainiečiai, jūs esat ir vilniečiai.

Kai vaikai dėliojo Vilniaus mozaiką, jiems svarbiausias akcentas buvo laisvė, tai yra galėti pasakyti, ką galvoju, būti savimi. Paaugliai pradeda rengtis laisviau: merginos išlipa iš *kablukų*, atsiranda *anime*, *komikonų* personažų, gotų, megztiniai, nutįsę iki kelių, plėšyti džinsai.

Ateina pas mane į kabinetą pradinukas ir pradeda skųsti mergaitę, kad nusidažė plaukus: „Ar galima mokykloje dažytis plaukus mėlynai?“ Taip, sakau, o ar gražu? Neblogai, sako. Klausiu: ir tu nori? Noriu, bet mama neleis. Sakau, pasimokyk truputį, gal įtikinsi...

Kartais atrodo, kad vaikams užsifiksuoja toks pasakos efektas: patenki į miestą ir tampi jo personažu, tyrinėji. Gal taip Vilnius ir tampa savas?

Galbūt save įsivaizduoti pasakos Vilniuje personažu – atsitraukti nuo realių išbandymų?

Kartais atrodo,
kad vaikams yra
užsifiksavęs toks
pasakos efektas:
patenki į miestą ir
tampi jo personažu,
tyrinėji.

Taip, situacija yra žiauri – karas. Bet jeigu žiūrima tik į skausmą, praradimus, pyktį, nesikabinama į viltį, gyvenimą, bus *ka-put* – taip įkrentama ir neišlipama iš aukos rolės. Nepaisant žiauraus konteksto, vaikai, mokytojai turi išmokti susikurti savo pasaką: išsikelti tikslus, ką nors nugalėti – baimę, nežinomybę, nuostatas, ką nors pasiekti, kur nors nukeliauti. Pačioje pradžioje ateiti į mokyklą, nuvažiuoti iki parduotuvės, planuoti kėlė didelę baimę, žmonėms norėjosi saugiai būti kokone. Dabar žiūriu, paauglių būrelis įsidrąsina – tai geras ženklas, – prisitrina prie *chebros* Vilniuje: „Laba diena, norim pabendraut...“ Matom, kad vaikų pasitikėjimą ateitimi pakirto kariaujančių suaugusiųjų pasaulis, bet stengiamės įtikinti, kad tu pats esi atsakingas, koks bus tavo gyvenimas. Ir kurk, ieškok, aiškinkis, bandyk. *Chebra*, sakau, gyventi gyvą gyvenimą irgi yra pergalė, nes jo turėjo nebūti. Ir netgi blogiausiose pasakos situacijose drakonas nugalimas.

Skaitydavau jūsų įrašus apie kasdienybę: štai, mokinys gauna blogą žinią viduryje pamokos, visi išsigandę klausinėja.

Karas visada bus su jais. Vaikai gali prisiskaičiuoti *telegramo* naujienų. Arba apšaudoma teritorija, kur likę pusbroliai, seneliai, draugai, giminės, – ir tai jau pakerta smegenis. Kai ku-

rie vaikai ir mokytojai atvažiavę po netekčių, kai kurie tai išgyvena pakeliui ar atvykus. Ne visi vaikai atvykę su tėvais, yra globojamų paauglių (*Agnė taip pat globoja septyniolikametį, padeda jam gyventi savarankiškai*). Mokykloje visko gali nutikti, bet jeigu šią savaitę nėra mirčių, sužalojimų, šeimos tragedijų – tai yra gera savaitė.

Vilnius A. Klimčiauskaitei-Janavičienei visada gražus ir savas, jame randa net Paryžiaus jausmą.

Šiaip vaikai ir mokytojai jaučiasi... gerai. Jiems norisi gyventi visavertiškai, nebijoti juoktis, nejausti kaltės, kad kavinėje valgai. Padedame mokytis gyventi be kaltės, paimti, ką gali geriausio iš dabartinės patirties: jeigu žmonės grįš, tai svarbu, kad galėtų pritaikyti kompetencijas, padėti kurti europietišką Ukrainą, o jeigu negrįš, svarbu tampa nutiesti takelį, rasti savo vietą.

Kalbėjome apie savą ir nesavą Vilnių. Kokios jums Vilniaus vietos savos?

Mėgstu pasivaikščioti po Vilnių. Man sava Bernardinų parapija; Vilniaus universitetas, čia studijavau lietuvių filologiją; Šv. Jonų bažnyčioje gavau diplomą, tuokiausi, čia sūnui brandos atestatą įteikė; *prancūzparkis* prie dūšios su mano frankofilija.

Taurakalnis mintyse išlikęs kaip Monmartro gabalėlis.

Vienuolika metų gyvenu Naujamiestyje. Rajonas atsigavęs, viskas ranka pasiekama. *Taurakalnis* mintyse išlikęs kaip Monmartro gabalėlis. Man patinka koncertinės erdvės, Filharmonija, muzikos salonas „32 kėdės“.

Vilnius – kamerinis miestas ir jame yra visko: reikia Paryžiaus – randu Paryžių, reikia Rytų – einu, Rytus randu. Visada miela Jeruzalė su savo bažnyčia, vienuolynu, Kalvarijų Kryžiaus kelias – jaukus maršrutas. Su bičiule dėstytoja skersai išilgai išvaikštinėjame senamiestį, apipinam istorijomis, diskutuojam apie švietimą, konstruojam galimus maršrutus ir „pasakas“ vaikams.

Miestą pažinote kaip studentė, filologė, tada kaip žurnalistė, kurios gyvenimas virė Gedimino prospekte, o paskui kaip mokytoja – pasukote savo gyvenimo maršrutą kita linkme.

Filologija man parodė Vilniaus romantiką, kai eini, ir sienos kalba, porcelianiniai dūmai kyla, lietaus rasa tarp plytelių. Esi universiteto širdy – pasididžiavimas, kad čia mokaisi, matai priešistorę. Paskui žiniasklaida – jau *speed* režimas, naktinis gyvenimas, atsiveria restoranai, klubai, televizijos užkulisiai. Žiniasklaidos *backgroundas* Vilniuje kelia asociacijas su Paryžiumi, kur eini ir atsiveri susitikimui su kitu: kartais greitai, kartais giliai, kartais jautriai, nes žmonės Vilniuje formuoja dar vieną miesto sluoksnį. Yra kultūros žmonės, kurie gyvena uždaruose „salionuose“, o šalimais gali pamatyti ir bėgimą per gyvenimą, *popkorną*.

O mokytojo akimis visai kitokį miesto konceptą atrandi. Man *žiauriai* patinka mokykla be sienų, nes mokiniui turi kalbėti aplinka, kalbėti pats gyvenimas – kokį aš sau Vilnių susikonstruosiu? Kai vaikas skaitydamas patiki tekstu, jam mintyse įsižiebia filmas. Taip ir su miestu. Kaip Vaičiūnaitės poezija – eini ir atpažįsti suplyšusioj plytoj savą miestą. Aušros Vartus irgi žinome, bet kasdien ten atmosfera kita, žmonės, mintys kitos – mokaisi tą atpažinti, jausti. Man, kaip mokytojai, pirmiausia pačiai norisi patyrinėti, atsiverti ir tada pasistengti, kad miestas prakalbėtų vaikams, taptų jų patirtimi.

Galbūt dabar mokyklos tampa atviresnės tyrinėti savo miestą?

Manau, tinklaveika – ateitis, tik reikia bendradarbiauti vieniems su kitais, dalintis

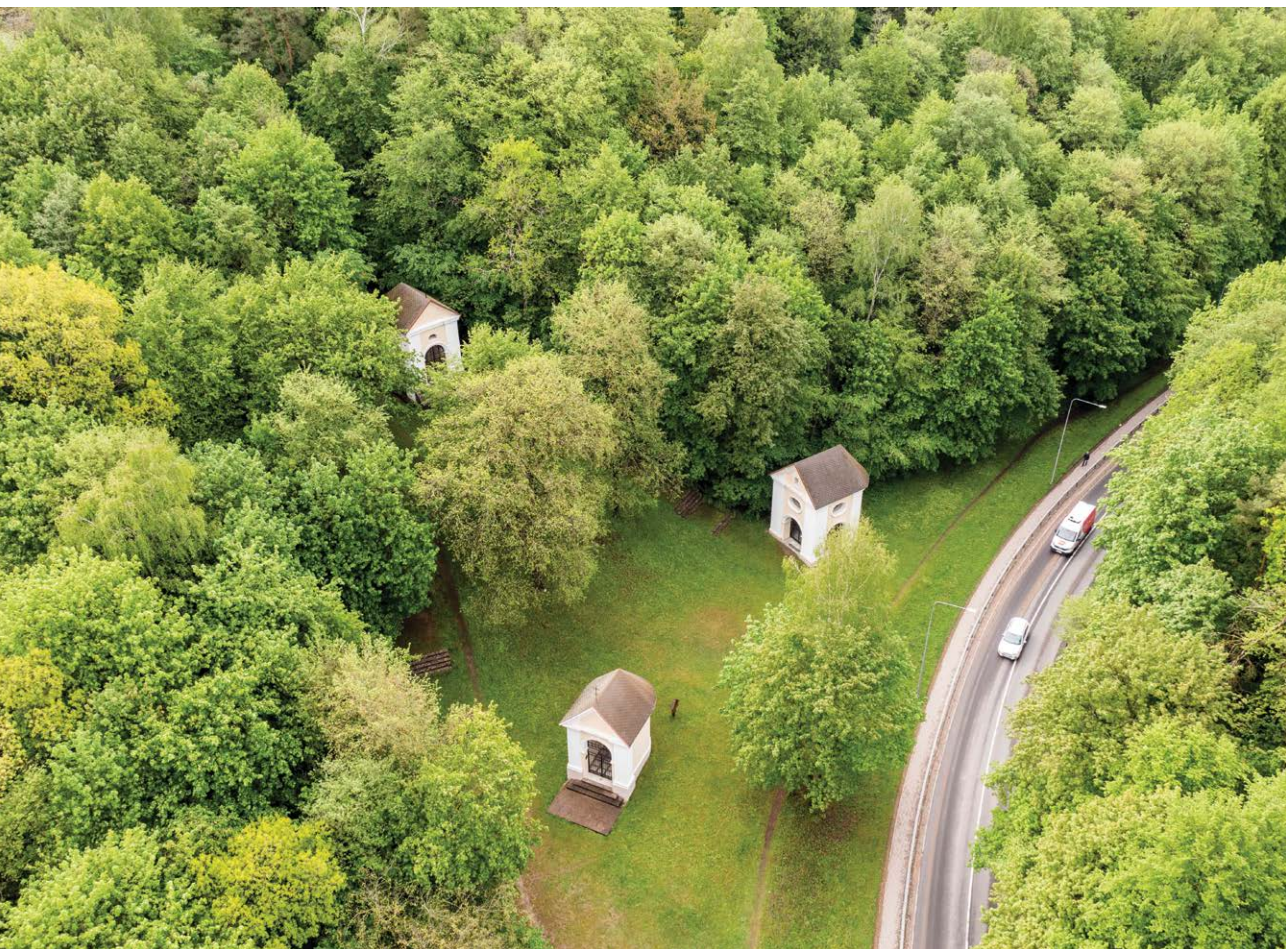
resursais, mokytojais, sudarant galimybes vaikams naudotis laboratorijomis, kino teatrais, sensoriniais kambariais, salėmis. Vilniuje galime turėti tokią prabangą, nes gyvename gana kompaktiškai.

Mes savo mokyklą „įtraukiame“ į Vilnių. Tai mokykla pabėgėliams. Šiandien jie yra ukrainiečiai, bet gal atsiras kitų vaikų, kuriuos irgi reikės palydėti į mūsų šalį žmogiškai, lygiavertiškai. Juk ką mes užsiauginsim, su tuo gyvensim, o norisi gyvent *fainai*, su savais. Vilnius yra atviras daugiakultūris

miestas ir visai nenoriu matyti čia atsirančios atskirties, rajonų, į kuriuos niekas neina vakarais, bardako, kai vaikai, nepritapę mokyklose, ieško galimybės būti savais ir savimi paribiuose.

Kai atėjau dirbti į švietimą, susidūriau su daug man nepriimtinių dalykų. Suprantu, kad ne tokia mokykla tikiu ir ne tokią noriu puoselėti, taigi, bandau ieškoti išeičių, rasti tai, kuo patikėčiau, o jeigu nerandu, imti ir susikurti, ko trūksta, ir po to dalintis.

Kalvarijų Kryžiaus kelias – viena iš įdomių pasivaikščiojimo vietų.

Nuo Vilniaus atodangų iki pusrūsių

Aušrinė Balkaitytė

Pirmą kartą savarankiškai atvažiavusi į Vilnių priduoti dokumentų į Vilniaus universiteto ekonomikos fakultetą, supratau, kad laiko turiu marias ir kas man, Palangoje visur *pėškom* vaikščiojusiai, iš Saulėtekio nupėdinti iki autobusų stoties. Ties Šilo „Iki“ pasidaviau, nes maršrutas buvo tikrai ne iš tų vaizdingiausių – nei miško, nei kalvų, nei kokių nors iššūkių...

Nuo tos dienos praėjo nei daug, nei mažai – šešiolika metų. Beveik tiek pat, kiek gyvenau Palangoje. Dabar aš jau tikra vilnietė. Prisi-registravau nuosavam bute. Jau balsavau mero rinkimuose. Kaip visi vilniečiai važinėju viešuoju ir žinau, jog Vienaragių stotelė anksčiau vadinosi Kauno, Kunigo Broniaus Laurinavičiaus buvo tiesiog Žalgirio stotelė, o Islandijos gatvės stotelė – Petro Cvirkos ir buvo geriau žinoma kaip *Cvirkparkis*. Kaip nutiko, kad po bakalauro studijų jau septintus metus dirbu laipiojimo instruktore, net pati nepastebėjau. Matyt, gamta nuo mažų dienų būrė ir užbūrė, tad kol oras šaltesnis (iš esmės beveik per visus mokslo metus), mane dažniausiai galima sutikti vienoje iš Vilniaus laipiojimo salių, o vasarą... Na, vasarą reikia džiaugtis saule, vandeniu ir pūsti irklentę arba keliauti miškais ir kalnais!

Grįžus po vienos kelionės miesto eteris man transliavo sunkiai suvokiamus vaizdus, prie kurių turėjau vėl priprasti, – buvo keista, kad aplink tiek žmonių, tokios suspaustos erdvės, po kojomis asfaltas. Pamenat senuosius troleibusus, kurių vienintelis oro kondicionierius – vos atstumiami, aprūdiję

langai? Tai va, dar įsivaizduokit juos piko metu, kai lauke 30 laipsnių karščio. Visiškai jokio malonumo grįžti į miestą vasarą. Bet aš – gudri lapė. Juk jau buvau išvaikščiojusi visus Lazdynų, Lazdynėlių, Karoliniškių miškus, tai kas man, jau Vilnių normaliai pažįstančiai, bus nueit į darbą Naujamiesty?

Po „Ekinstos“ laisvalaikio ir sporto centru, kuriame dirbau, buvo civilinės gynybos bunkeris. R. Šeškaičio nuotr.

„Google“ žemėlapis sako – easy, tik 5 kilometrai, netruksiu nė valandos, o kadangi laiko turėjau kaip tyčia daugiau, tai nusprendžiau mini apylanką padaryti ir prasukti pro Karoliniškių atodangą – juk palei upę smagiau nei pėdinti asfaltu. O ir ta trumpa atkarpėlė nuo Karoliniškių atodangos iki Lazdynų tilto man labiau primena kaimelį, o ne Vilniaus centrą – jei ne tie keli kyšantys tolyje bokštai.

Ateinu į apžvalgos aikštelę – gražu, žaliuoja. Žiūriu sau iš aukštai, bet žinau: reikia nusileisti žemyn, pasiekti vandenį. Kelias lyg

Per vasaros karščius į darbą net neprašoma eidavau.
I. Sauliaus nuotr.

ir žinomas, ne kartą eita, tik štai netikėtai pasuku ne ten – nuo paskutinio žygio čia atsirado naujų takučių, nustembu, bet nieko, jie anksčiau ar vėliau susijungs su pagrindiniu taku. Leidžiuosi, grožiuosi ryškia salotine lapų spalva.

Pasisuku ir pamatau... Mano keliukas, mano ne kartą mintas keliukas tapo purvo upeliu! Bet o ką daryt, judėti reikia, tad einu toliau. Burbu, kad priversta medžių, bet vis tiek einu. O eidama suprantu, kad gal tie medžiai vis dėlto neblogai, nes turiu kur įsikibti, į ką atsiremti, antraip čiuožčiau purvo upeliuku iki pat upės ir plūkštelėčiau į ją. Einu. Lėtai ir atsargiai. Juk pakeliui į darbą nemalonu būtų užpakaliu į purvą tekstelt. Apie batus net nebegalvoju, juos prie upės nusiplašiu.

Tai lėčiausias mano nusileidimas Karoliniškių draustinyje. Ir tuo momentu, kai atrodo, kad šita trumputė atkarpa niekad nesibaigs, atsisuku ir net išsižioju supratusi, kokias užtvaras reikėjo perkopti! Dar vienas medis, ir viskas – upeliukas neria po žeme, o aš jau sausu smėliuku nuleikiu iki pat upės. Pamažu kaluoju batus vandeny, atsitiesiu ir jau ramiai žengiu tolyn.

Energija pulsuoja venomis, žandai įraudę, o viduj... Kunkuliuoja tas saldus jausmas – įveikiau, nepabūgau ir neapsisukau, nors galėjau. Ir išsitiesiu dar labiau, lyg penkis centimetrus nejučia paaugusi. Prie upės, tiesa, dar yra kliūčių, bet dabar jau jos vienas juokas.

Persiritu per Lazdynų tiltą siauručiu šaligatviu, nuolat dairydamosi atgal, ar koks dviratis neatvažiuoja, nes kai einu su ausinėmis, tai skambinkite man neskambinę – vis tiek greičiausiai neišgirsiu. Toliau – Savanorių žie-

das, kita drąsos kartais reikalaujanti atkarpa. Jei kada bandėte įveikti tą žiedą pėstute, tai žinote, jog reikės peržingsniuoti dvi požemines perėjas, vieną arba du tiltukus ir sutikti neaiškią florą ir fauną (taip su klasiokais vadindavome keistus piliečius), kurių ten visuomet būna – tai ant žolyno, tai prie perėjos, tai už kampo ant laiptukų. Vis dar laukiu pėsčiųjų tilto iš Lazdynų į Vingio parką. Labai norisi tiesiog peršokt šį žiedą. Kraujas pradeda greičiau tekėti, kaip ir leidžiantis purvo upeliuku.

Kaip per „Formulę 1“ pasiekiu tiesiąją – Savanorių prospekto atkarpą, po jos – besitvarkančią Naujamiestį su siaurutėmis gatvėmis ir mini žiedukais. Einant pėstute net smagiau, kai aplinkui visi juda lėčiau, atidžiau. Štai mano finišas – „Ekinstos“ laisvalaikio ir sporto centras. 1984 metais pastatytame sporto komplekso apatiniame aukšte, pusrūsyje, mano darbovietė – „Montis Magia“ laipiojimo salė. Po tokio žygelio tiesiog išsidrebiu ant sofos, didžiausias salės pliusas vasarą – 5–7 laipsniais žemesnė temperatūra nei lauke, nereikia net kondicionieriaus. Per vasaros karščius į darbą net neprašoma eidavau, kartais čia nusenūdavau, kai naktį nepavykdavo išsimiegoti.

Istorijos mėgėjams bus įdomu tai, kad po magnetofonų ir elektros variklių gamyklai „Elfa“ priklausiusių pastatų buvo civilinės gynybos bunkeris su oro filtravimo sistemomis, dyzeliniu elektros generatoriumi. Įsivaizduojate tas nenusakomo sunkumo, kelis šimtus kilogramų sveriančias hermetiškas duris? Viduje temperatūra būdavo dar žemesnė, o jei plaudavome laipiojimo kybius (žinoma, šaltu vandeniu), tai net karščiausią vasaros dieną buvo galima ne juokais sušalti! Juokingiausia būdavo, kai visi salėje suplukę

mokosi laiptoti, o tu išlendi iš to bunkerio su jau peršlapusiais neperšlampamais rūbais ir sušalusiais pirštais – kaip per siaubo filmą.

**Juokingiausia
būdavo, kai visi
salėje suplukę
mokosi laiptoti,
o tu išlendi iš to
bunkerio su jau
peršlapusiais
neperšlampamais
rūbais ir sušalusiais
pirštais – kaip per
siaubo filmą.**

Nežinau, ar pastebėjote pasikeitusį laiką – „Ekinstos“ sporto kompleksas su visu požeminiu bunkeriu jau, deja, būtas laikas. Pastatas buvo nupirktas 2020-aisiais. Šiuo metu jo vietoje kyla naujas „co-living“ projektas. Naujamiestis tikrai tuoj bus vertas savo vardo ir vietoj hipsteriškų loftų ir senų gamyklų netrukus čia prigausės naujų gyvenamųjų pastatų. Nuostabaus vėsumo salė (taip, taip, žiemą ne taip smagu kaip vasarą, kai kurdavom Saurono akimi pramintą dyzelinį šildytuvą) išnyko kaip tie nuolat besikeičiantys Vilniaus stotelių pavadinimai ar vietoj „Vaikų pasaulio“ atsiradusi „Zara“. Svarbu, jog vilniečiai žino ne tik tai, kas yra, bet ir tai, kas buvo.

O aš, neseniai apsigyvenusi Naujininkuose, arba Naujajame pasaulyje, kaip seniau žmonės vadino šį priemiestį, einu ieškoti neatrastų žygių kelių ir naujų istorijų.

Pilaitės arkos, ežerai ir daržai

Laura Petruškė

Pilaitę teko pažinti skirtingais gyvenimo etapais ir stebėti, kaip ji auga ir keičiasi. Jei tiksliai suskaičiavau, Pilaitėje praleidau beveik pusę gyvenimo. Po dešimties metų grįžau gyventi į Pilaitę (kurį laiką studijavau ir dirbau užsienyje), todėl įdomu palyginti rajoną, kokį atsimečiau ir kokį radau grįžusi. Per tą dešimtmetį Pilaitė spėjo beveik dvigubai išaugti, naujais daugiabučiais ir kotedžais buvo užpildyti tušti laukai, kuriuose vedžiodavau šunį. Spėjo pasikeisti kaimynai, kiemo tradicijos ir užaugti medžiai, kurie suteikia tiek daug gyvybės ir jaukumo senajam rajonui.

Pilaitė yra daugialypė: susideda iš kelių „pilaičių“ – istorinės, senosios ir naujosios. XVI a. istoriniuose šaltiniuose užfiksuota, kad ant piliakalnio stovėjo pilies rūmai, o aplink driekėsi Pilaitės kaimas. Spėjama, kad pilis saugojo kelią į Vilnių nuo kryžiuočių. Šiuo metu istorinėje Pilaitės teritorijoje yra Pilaitės

piliakalnis su užkonservuotais pilies likučių archeologiniais kasinėjimais, buvusio dvaro sodybos pastatai ir vandens malūnas. Šie objektai yra saugomo kultūros paveldo dalis, jie traukia vietinius ir apylinkių gyventojus. Visada eidama pro šalį įsivaizduoju, kaip anksčiau čia virė gyvenimas. Manau, dėl

Miesto daržininkai-sodininkai Pilaitėje prižiūri lysves ir kuria menus. T. Botyriaus nuotr.

Arkos – vis dar mėgstama Pilaitės vaikų ir paauglių susibūrimo vieta. L. Petruškės nuotr.

tokio istorinio vietos konteksto rajonas įgyja tam tikros pridėtinės vertės.

Senoji Pilaitė – taip ją vadiname mes, kurie čia gyvename, – tai sovietmečiu suprojektuotas, bet prieš pat Lietuvos valstybingumo atkūrimą pradėtas statyti naujausias Vilniaus daugiabučių gyvenamųjų namų rajonas. Jis išsiskiria išdėstymu bei architektūriniais akcentais. Dėl sunkių tuometinių ekonominių sąlygų pradinė rajono vizija išsipildė tik iš dalies. Pavyzdžiui, Pilaitės prospektą turėjo vainikuoti žiedas, formuojantis savotišką Pilaitės centrą su visuomeniniais pastatais ir viešosiomis erdvėmis, sujungiantis senąją Pilaitę su naująja. Naujoji Pilaitė – daugiabučių kvartalai ir naujai statomi namai, tiek į vakarus, link Salotės, tiek į šiaurę, kitoje Pilaitės prospekto pusėje.

Į Pilaitę su šeima atsikraustėme vieni iš pirmųjų, kai man buvo ketveri. Mums įsikūrus dar buvo tvarkoma aplinka. Įsirežęs į atmintį vaizdinys, kaip aš, keturmetė, bindženu vidiniu kiemu, ieškodama akmenukų, kurie pieštų ant šviežutėliausiai sudėtų šaligatvio trinkelio, o pamačiusi darbininkus, barstantičius žolės sėklas į dirvą, kaipmat prisistatau į pagalbą apželdinti savo kiemą. Tada vidinis namo kiemas atrodė it milžiniškas plynas laukas su keliomis kalvelėmis, tik ką pasodinta žole ir laibais medeliais.

Pilaitė išsiskiria vidiniais kiemais, į kuriuos negali patekti transportas, ir dvigubais išėjimais: vienas į gatvę, o kitas, arkos formos, į vidinį kiemą. Arkos mano vaikystės ir paauglystės laikais buvo mėgstama tiek vaikų, tiek paauglių susibūrimo vieta. Ir

Pilaitė išsiskiria vidiniais kiemais, į kuriuos negali patekti transportas, ir dvigubais išėjimais: vienas į gatvę, o kitas, arkos formos, į vidinį kiemą.

dabar pastebiu, kad tradicijos nepasikeitė, ypač šiltuoju metų laiku. Vidiniai kiemai, apšodinti medžiais, po truputį virsta savotiškais parkais, kuriuos aplankau vaikščiodama po Pilaitę.

Einant nuo Pilaitės prospekto vidiniais kiemais į pietus, reikia kirsti Pajautos, Vydūno gatvę, I. Kanto alėją – atsiduri Smalinės gatvėje, kuri ribojasi su Pilaitės miškeliu. Kai man buvo dvylika, miškelių slėnyje vyko masinis protestas prieš golfo laukų įrengimą. Tik aktyvių pilaitiečių pastangomis miškui buvo suteiktas neliečiamumo statusas. Šis miškelis ypatingas dėl kalvelių ir slėnių. Takeliais prieinu ir Sudervėlės upelį, prie kurio visada smagu parymoti ar pabraidžioti. Pamenu iš vaikystės pasivaikščiojimus su dieduku iki miškelių – tai buvo šventė. Eidavome ieškoti, ar žibutės žydi kitoje upelio pusėje. Dabar atsirado ir rimtesnis tiltelis, kurį perėjusi per kelias minutes pasiekiu įspūdingą Pilaitės vėjo malūną ir istorinę piliakalnio teritoriją. Šis vėjo malūnas tapo Pilaitės vėjo malūnu, kai archeologas Zenonas Baubonis jį 2003 metais išardęs parsivežė iš Šakių rajono, taip gelbėdamas nuo visiško sunykimo. Dabar malūne ir šalia jo vyksta renginiai.

Vasarą dieną Pilaitėje galima pradėti maudynėmis ežere – ar ne puiki darbo dienos pradžia? Na, o rinktis galima net iš trijų ežerų, kurie vienas nuo kito ne per labiausiai nutolę. Salotės paplūdimys visada sausakimšas pilaitiečių ir kaimyninių rajonų gyventojų. Tad ši vieta patiks tiems, kas mėgsta Palangos kurortą. Prieš keletą metų sutvarkius Gilužio paplūdimio infrastruktūrą, jis tapo dar labiau mėgiamas gyventojų, nes čia gali ne tik pasimaudyti, bet ir visą puotą iškelti – tam specialiai įrengtos kepsninės. Prie Baltiešos ežero, nutolusio nuo Gilužio ežero gal kokį puskilometrį, yra nedidelis, laukinis paplūdimys, kurį renkasi tie, kas tikisi daugiau privatumo.

Pilaitės plyni laukai po truputį nyksta, o neišsipildžiusios vizijos įgauna formas. Milžiniškas laukas tarp Tolminkiemio, Įsruties, Vydūno gatvių ir Pilaitės prospekto išmintas pėsčiųjų takeliais. Čia pat buvo visų paauglių mėgstama rampų aikštelė bei eilė kioskelių, kuriuose mes, mokyklinukai, pirkdavome dražę. Per paskutinius šešerius metus ši vieta transformavosi. Išdygo Šv. Juozapo bažnyčia ir Pilaitės gimnazija. Toje pačioje gatvių ašyje, prie Vydūno progimnazijos, turėtų atsirasti pilaitiečių laukiamas baseino kompleksas.

Nuėję iki Vydūno ir Smalinės gatvės sankryžos ir pažvelgę į kairę, pamatysite mano vieną mėgstamiausių vietų – kūrybines dirbtuves „Beepart“ ir miesto daržą „Idėjų lysvė“. Ši teritorija augina pilietiškumą, bendruomeniškumą ir kūrybą. „Beepart“ yra puikus pavyzdys, kaip galima įskiepyti kultūrinio gyvenimo ir virpesio pilkuose miegamuosiuose rajonuose pasitelkus laikinąją architektūrą. „Beepart“ idėjos autorius Andrius Ciplijauskas – taip pat ir tarptautinio šviesos

instaliacijų festivalio „Beepositive“ sumanytojas. Pilaitėje gimęs festivalis, vėliau tapęs Vilniaus šviesų festivaliu, sulaužė stereotipą, kad įdomūs dideli renginiai vyksta tik miesto centre.

O miesto daržas „Idėjų lysvė“ gimė iš noro paskatinti bendruomenę kurti viešąsias erdves, tvarią ir supratingą kaimynystę. Gyvendama Glazge dirbau su vietos aktyvinimo ir bendruomenės įtraukimo projektais, todėl Pilaitėje su bendraminte Beatriče Umbrasaitė nusprendė pradėti panašų projektą. Miesto daržo principas labai paprastas: rajono gyventojai kviečiami sodinti ir prižiūrėti pakeltas lysves, eksperimentuoti ir kartu kurti erdvę. Taip pat kompostuoti organines atliekas tam specialiai sukonstruotose dėžėse. Veikla savanoriška, tačiau ugdo įvairius

įgūdžius, kurie gali padėti tiek įsidarbinant, tiek dirbant kolektyve.

Miesto daržo principas labai paprastas: rajono gyventojai kviečiami sodinti ir prižiūrėti pakeltas lysves.

Pirmąjį sezoną lysvės buvo bendros, todėl visi, dirbę kartu, galėdavo pasivaikšinti užaugintomis gėrybėmis. Šis konceptas nepasiteisino, ir antrąjį sezoną startavome

Išgelbėtas nuo sunykimo malūnas atkeliavo iš Šakių. L. Petruškės nuotr.

„Beepart“ kūrybinės dirbtuvės – kultūrinis virpesys miegamajame rajone. L. Petruškės nuotr.

individualiai prižiūrėdami lysves. Miesto daržininkai sėkmingai augina prieskonines žoleles – bazilikus, čiobrelis, kalendras, krapus, petražoles, juozažoles, mėtas, melisas; daržoves – įvairių rūšių salotas, ridikėlius, svogūnus, rabarbarus, rūgštynes, pomidorus, cukinijas, žirnius, moliūgus, bulves. Sodą pajavairinome žemuogėmis, braškėmis ir keliais uogakrūmiai: juodaisiais serbentais, medlievomis, valgomaisiais sausmedžiais ir vynuogėmis. Jau trečius metus auginame obelis, slyvas, vyšnias ir abrikosą. Smagu matyti vaikus, smaguriaujančius uogomis. Vis pasvajojame, kad rajonų kiemuose galėtų būti daugiau valgomųjų krūmų. Stengiamės sodą papuošti gėlėmis, nes šios džiugina ir tuos gyventojus, kurie neturi savo lysvės. Šią vasarą jau ketvirtas sezonas, ir galiu drąsiai teigti, kad idėjos šalininkų atsiranda vis daugiau.

Mes ne tik daržininkaujame, bet ir organizuojame dirbtuves bei edukacijas. O vienas iš sėkmingiausių renginių buvo „Pleneras pagal muziką“: gyventojai ir rajono svečiai su profesionalių menininkų pagalba piešė ar liejo akvarelę skambant gyvai muzikai. Sukurti darbai buvo eksponuojami parodoje „Beepart“ kūrybinėje erdvėje ir „Miesto laboratorijoje“ Antakalnyje, taip sukuriant pilaitiškiams dvi progas atšvęsti savo kūrybą.

Pritariu danų architekto Jano Gehlo frazei, kad pirmiausia mes formuojame miestus, o paskui jie formuoja mus. Pilaitėje netrūksta kūrybingų ir veiklių žmonių, todėl ši miesto dalis jau seniai neišsitenka tik „miegamąjo“ rajono rėmuose. Kviečiu aplankyti Pilaitę ir po darbų, išsimaudžius ežere ir pagriebus vietiniame restoranėlyje maisto, stabtelėti gražiai apšviestame miesto darže „Idėjų lysvė“.

Performansų laikas

Dovilė Štuikienė

Kas akimirką mano ir tavo miestas keičiasi: plečiasi, siaurėja, sprogsa žiedais ir vysta žole priemiesčių šalikelėse, zvimbia pirmaisiais ryto troleibusais ir šnara alpios senamiesčio nakties šnabždesiais.

Vilnius gyvas, nuolat išsineriantis iš senos odos ir atgimstantis, persiklojantis mitais, vizijomis ir tikromis istorijomis, visada laukiantis jį supurtančio vyksmo, kuris net tingų vidurvasarį grąžintų į miestą atostogaujančius jo gyventojus. O juk tokia proga yra: vasarą vyksta pirmoji Vilniaus performanso meno bienalė sostinės erdvėse, į kurias įsiterpę kūriniai leis permąstyti miestą, o gal net save jame.

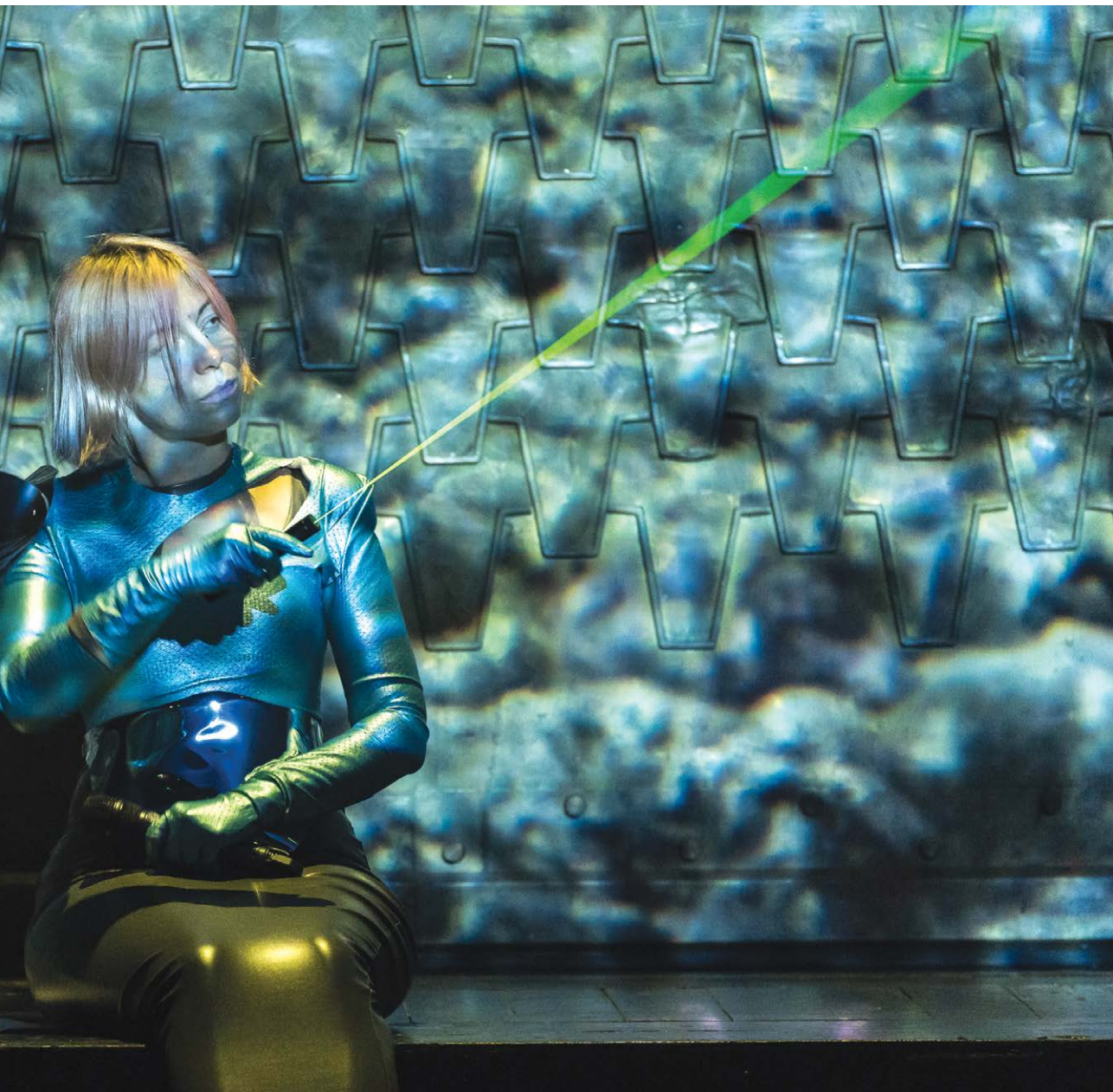

„Miestas, sutvertas kurti ir svajoti“

Jei pagrindinis šios bienalės dėmesio centras – Vilnius, tai vienas pagrindinių žmonių, jau trisdešimt metų plečiančių vilniečių ir sostinės svečių meninį akiratį, – Vilniaus bienalės vadovė Diana Stomienė. Jos įkurta, vadovaujama ir jau dvidešimtmetį atšventusi

Vilniaus šiuolaikinio meno galerija „Meno niša“ tapo viena iš septynių Vilniaus jubiliejui paminėti skirtų idėjų konkurso, kurį surengė Vilniaus turizmo ir verslo plėtros agentūra „Go Vilnius“, laimėtojų. Nuo šios vasaros Vilniaus performanso meno bienalė taps tradiciniu, kas dvejus metus vykstančiu renginiu.

Vasarą verta tyrinėti Vilnių ieškant jame vykstančių performansų. A. Vasilenko nuotr.

Įžanginis bienalės kūrinys – Emilijos Škarnulytės performansas „Afortija“ Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre. G. Grigėnaitės nuotr.

Meniškos sielos kaunietės Dianos Stomienės meilė Vilniui užgimė nuo pirmųjų įkvepiančių pažinčių sostinės menininkų dirbtuvėse: „Fotografijos kompoziciją mums dėstė žinomas fotografas ir menininkas Rimantas Dichavičius, kuris kartais savo studentus pasikviesdavo į Vilnių: apžiūrėdavome parodas, o jis mus nusivesdavo į garsių

dailininkų ir fotografų dirbtuves. Ten sutikti garsūs kūrėjai, diskutuojantys apie meną, man, paauglei, padarė neišdildomą įspūdį, kaip ir visos gražiausios Vilniaus senamiesčio vietos. O meilė Vilniui dar sustiprėjo atvažia-vus studijuoti. Tuometiniame Dailės institute mokėmės pačioje sostinės širdyje – senuo-siuosiuose instituto rūmuose šalia Onos ir

Bernardinų bažnyčių.

Svajojau Vilniuje likti dirbti ir gyventi, o lūkesčiai greitai išsipildė. Dabar jau 25 metus iš beveik 50-ies, praleistų sostinėje, gyvenu senamiestyje, jame ir apie jį teka visas mano gyvenimas – jaučiuosi vilnietė. Vilnius yra miestas, sutvertas kurti ir svajoti, jis neslegia

savo didybe, greičiau paperka jaukumu.“

Performansų Vilniuje pradžia – grupė „Žalias lapas“

Dar 1993 metais įkūrusi vieną pirmųjų meno galerijų, pavadintą „Lietuvos Aidas“, Diana Stomienė dažnai susidurdavo su žmonių nesupratimu, tad brendo noras rasti būdą edukuoti visuomenę: pripratinti vilniečius prie naujų meno krypčių ir srovių, pasiekti, kad menas taptų matomas ne vien saujelei mylėtojų, o platesniam ratui.

Prieš tryliką metų įkurta ir kasmet vykstanti šiuolaikinio meno mugė „ArtVilnius“ atnešė pokyčių: publika tikrai pasikeitė. „Jei anksčiau dar ne visiems būdavo aišku, kas tas performansas ar *hepeningas*, tai dabar meno mugės lankytojai nesuprastų, jei joje nerastų performanso meno kūrinį. „ArtVilnius“ stenduose dirba galerininkai, yra kuratoriai, menotyrininkų, kartais pačių menininkų, kurių galima visko klausti, aiškintis ir imti geriau suprasti, kas tas šiuolaikinis menas, kur link jis eina. Vyksta edukacinės programos, susitikimai: toks gyvas dialogas tarp meno profesionalų ir mėgėjų labai naudingas.

Pamenu, antroje ar trečioje meno mugėje pristatėme performanso žanrą, pradėjome prie jo pratinti žiūrovus. Nors performanso ištakos Lietuvoje siejasi su menininkų grupe „Žalias lapas“ ir siekia 1988 metus, dar ilgokai visuomenė nesuprato šio žanro. („*Žalias lapas*“ dažniausiai pasirodydavo gamtoje ar *hepeningų festivaliuose*. 1990-aisiais prie *Rotušės atliktas įspūdingas kūrinys „The Way“ išreiškė laisvės ir ekologijos dvasią: pastatytas metalinis monumentas, ant grindinio piešiamos stilizuotos žmonių figūros – piešinį paskui išvažinėjo automobiliai, išvaikščiojo*

D. Stomienė sako, kad dabar – performansų laikas.
M. Savičiūtės nuotr.

žmonės.) Tik paskutiniu metu performansai ėmė itin traukti publiką. Neabejotinai prie to prisidėjo ir Linos Lapelytės, Vaivos Grainytės bei Rugilės Barzdžiukaitės performansas-opera „Saulė ir jūra“, kuris prieš trejus metus laimėjo auksinį Venecijos bienalės liūtą ir po pasaulį paskleidė žinią apie talentingus Lietuvos kūrėjus“, – pasakoja D. Stomienė.

Konkurse dalyvavo 300 menininkų

700 metų jubiliejų švenčiantis Vilnius vasarą gaus dar vieną dovaną – pirmąją tarptautinę Vilniaus performansų meno bienalės konkursinę programą. Joje dalyvaujantys Lietuvos bei pasaulio menininkai kurs ir skleis naują kultūrinį turinį – jame atsispindės Vilniaus dabartis ir ateities vizijos. Pasak D. Stomienės, ypač gera žinia vilniečiams ir

miesto svečiams ta, kad beveik visi pasirodymai bus nemokami.

„Įžanginis bienalės kūrinys – menininkės Emilijos Škarnulytės performansas „Afotija“ – jau sausio mėnesį buvo pristatytas Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre. Jo sėkmė ir žiūrovų gausa nuteikė labai optimistiškai. Džiaugiamės bienalės meno vadovės Neringos Bumblienės sudaryta programa: į Vilnių atvyks pasaulinės reikšmės kviestinių performanso menininkų. Kita programos dalis, konkursinė, sulaukė itin didelio dėmesio: gavome beveik 300 paraiškų iš 58 šalių. Tarptautinei vertinimo komisijai buvo tikras iššūkis iš jų atrinkti dešimt pasirodymų. Vilnius taps ir scena menui, ir pagrindiniu veikėju, juk mūsų visų mylimas miestas yra gyvas ir besikeičiantis, kaip bet kuris gyvas organizmas, kuris gimsta, klesti, miršta ir vėl su viltimi atgimsta“, – įsitikinusi Vilniaus bienalės vadovė.

Kaip pamatyti?

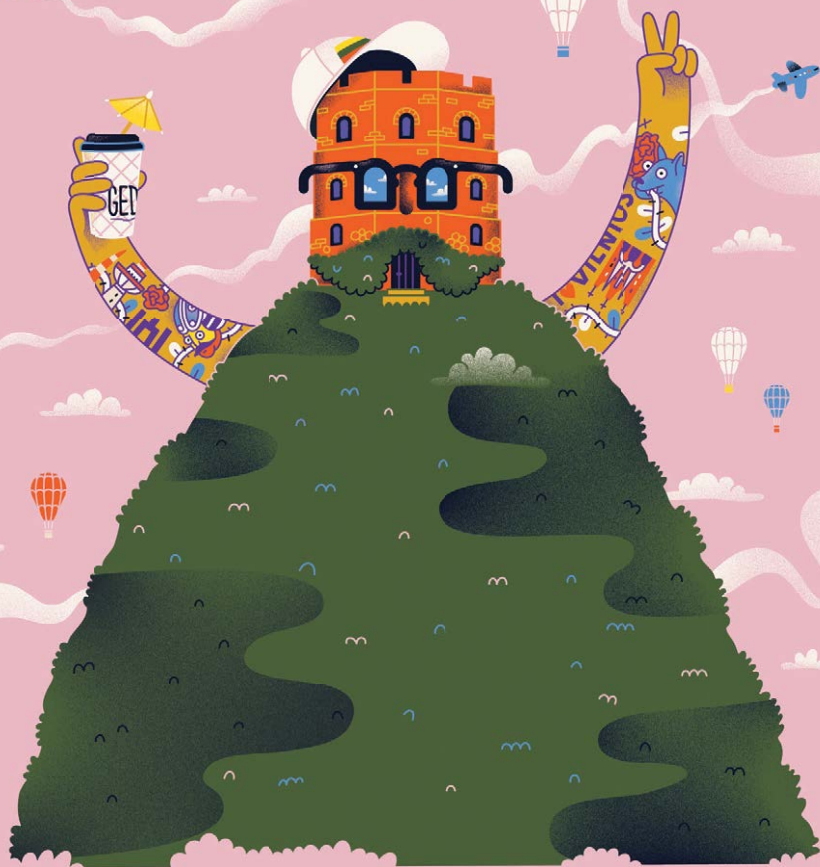
**Naujienas apie Vilniaus
gimtadienio renginius
kviečiame sekti tinklalapyje
www.700vilnius.lt.**

Ilgalaikį projektą „Vilnius 700“ inicijavo Vilniaus miesto savivaldybė, programą kuruoja Vilniaus turizmo ir verslo plėtros agentūra „Go Vilnius“. Kelerius metus organizuojama šventė kuriama partnerystės principu. Jubiliejinę programą finansuoja Vilniaus miesto savivaldybė ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

VILNIAUS 700-OJO
JUBILIEJAUS FESTIVALIS

700
Vilnius 700

**JAUNAS
KAIP
VILNIUS**
LIEPOS 25 D.
VINGIO PARKAS

WWW.700VILNIUS.LT

Renginys
nemokamas

VILNIUS

LRT

Stabtelti prie maisto vagonėlio

Virginija Sližauskaitė

Spalvingi, traukiantys akį, viliojantys gardžiais kvapais ir pro atvirus langus sklindančia gera nuotaika – maisto vagonėlių, išsibarsčiusių mieste ir aplink jį, sunku nepastebėti. O kalbantis su šių vagonėlių šeimininkais, beprotiško veiksmo nebijančiais svajotojais, bendru vardikliu tampa ne tik gatvės maistas ir jo kultūra, bet ir bendruomeniškumas. Jie atviri įvairovei, mezga draugišką ryšį su valgytojais ir dalijasi ne tik maistu, bet ir istorijomis. Juk taip – daug skaniau.

Sėkmei užtenka vieno gero patiekalo

Matomas šventėse, renginiuose ir festivaliuose, o šią vasarą dažniau stabtelintis „Bernardinų kieme“, maisto vagonėlis „Ryk Lys“ širdis ir gomurius jau seniai užkariavo tiekdamas „Fish&Chips“. Anot Simo, vagonėlio savininko, tešloje gruzdinta Atlanto menkė su bulvytėmis tapo pagrindiniu ir populiariausiu patiekalu, vagonėliui atnešusiu sėkmę. Simas neabejoja, kad nuo 2017 metų „Ryk Lys“ valgytojus pradžiugino ne viena dešimtimi tūkstančių „Fish&Chips“ porcijų.

Maisto vagonėlis keliauja nuo Baltojo tilto iki Kūdrų parko ir dar toliau. „Ryk Lys“ nuotr.

O kokios buvo pirmosios dienos? „Vagonėlio idėja kilo spontaniškai, diskutuojant apie naujus planus su kolega, kuris importavo jūrų gėrybes. Nieko nežinojome apie maisto vagonėlius, bet nėrėme į veiklą stačia galva – netrukus skridau į Londoną, ragavau „Fish&Chips“, domėjausi darbo specifiką ir dabar atrodo neįtikėtina, kaip greitai viskas išsirutuliojo“, – pasakoja Simas.

Verslui įsibėgėti padėjo tai, kad maisto vagonėlių kultūra Lietuvoje sparčiai augo – prasidėjo tokie renginiai kaip „Open Kitchen Vilnius“, o ir Jungtinėje Karalystėje populiarių patiekalų „Fish&Chips“ Vilniuje rasti būdavo nelengva.

Pasak Simo, darbas vagonėlyje kur kas sunkesnis, nei gali atrodyti: „Tai maždaug darbo erdvė, o kartais turi būti ne tik šefas, bet ir mechanikas ar santechnikas. Vagonėlyje – beprotiškai daug veiksmo, kurio iš šalies nesimato. Ne kartą teko pradėti darbą dar nespėjus pasiruošti, taip pat viską išparduoti ir laukti produktų papildymo, kol žmonės rikiuojasi eilėje, – tokiais atvejais įtampas tikrai daug. Bet, nepaisant visko, laimingi lankytojai atperka viską.“

Vagonėlyje – beprotiškai daug veiksmo, kurio iš šalies nesimato.

Šiuo metu maisto vagonėlių Vilniuje – kur kas daugiau nei tuomet, kai keliauti po miestą pradėjo „Ryk Lys“, o ir vietų, kur juos galima rasti, netrūksta. Daugybę jų aplankęs, kaip patogias, šiai veiklai pritaikytas erdves Simas išskiria Tymo turgų prie Kūdrų parko, Baltojo

tilto teritoriją, žaliuosius Lukiškių aikštės pakraščius.

„Išskirčiau ir Neries krantinę, kur būtų galima mėgautis puikia vieta ir gatvės maistu. O maisto vagonėlių atstovams linkėčiau įdomiai realizuotų idėjų – skirti dėmesio tiek vagonėliui, tiek maisto kokybei. Viskas svarbu, juk galiausiai maisto vagonėlis – labiau gyvenimo būdas nei verslas“, – sako Simas.

Kur?

Renginiai ir „Bernardinų kiemas“ (Maironio g. 12)

Miražas ar realybė?

Apie rožinį vagonėlį, įsikūrusį Neries regioninio parko širdyje, prie Karmazinių piliakalnio, jau sklendo kalbos. Žygeiviai, išbandę Dūkštos pažintinį taką, netrunka dalintis, kad slėnyje prie piliakalnio galima ne tik atsikvėpti, bet ir įsikvėpti – vagonėlyje „Sweet Love“ besisukiojančios Vrinda ir Hemalata kviečia paragauti veganiškų desertų, karštų sumuštinių, atsigaivinti limonadomis, kava ar vaikų taip mėgstama kakava su grietinėle.

Pagrindiniai „Sweet Love“ svečiai – žygeiviai, dažniausiai – jaunos šeimos. O kai šilta, lankytojų tiek daug, kad neužtenka šalia vagonėlio esančių staliukų – tiesiami pledai ir kviečiama į saldų pikniką.

„Susidraugavome su daug žmonių, atvykstančių į slėnį ir aplankančių mus. Būna, kai kurie pirmiausia išgirsta apie rožinį vagonėlį,

Vrinda ir Hemalata savo rožinį vagonėlį kasmet perdažo. „Sweet Love“ nuotr.

drauge atranda ir pažintinį taką, juo pasivaikšto“, – pasakoja Vrinda ir Hemalata.

Merginos priduria – „Sweet Love“ vagonėlis atsirado spontaniškai ir iki šiol kiekvienas savaitgalis, praleistas dirbuojantis jame, – vis kitoks: „Didžiausius iššūkius mums pažeria oras, bet vis dėlto darbuotis gamtoje ir matyti, kaip keičiasi metų laikai, – neįkainojama patirtis. Stebime, ir kaip keičiasi mūsų klientai, ypač mažieji, – sugrįžę pas mus, jie rodo, kokias kasas užsiaugino per žiemą, džiaugiamės jų pirmais iškritusiais dantukais.“

Nuo piliakalnio besileidžiantys žygeiviai prie vagonėlio ateina neslėpdami plačių šypsenų – vieni pasijunta kaip Alisa stebuklų šalyje, kiti pasitikslina: ar šis rožinis vagonėlis – ne mirazas?

„Norėjome, kad žmonės pasijustų it pasakų slėnyje, dėl to vagonėlį nudažėme rožine spalva. Perdažyti, atnaujinti jį tenka kasmet, tačiau procesas mums labai patinka – tai gražus žaidimas, kai gimsta naujų idėjų, atsiranda mažų detalių, kuriamas jaukumas“, – tvirtina „Sweet Love“ šeimininkės.

Norėjome, kad žmonės pasijustų it pasakų slėnyje, dėl to vagonėlį nudažėme rožine spalva.

Kur?

**Karmazinių piliakalnis,
Vilniaus rajonas**

Į vagonėlį miesto centre privilioja muzika.
„Cvi parko“ nuotr.

Pakeliauti izraelietiškais skoniais

Miesto centre, Pylimo ir Pamėnkalnio gatvių apsuptame Petro Cvirkos skvere, yra erdvė „Cvi parkas“. Prie maisto vagonėlio, tiesa, be ratų, stabteli ieškantys izraelietišų skonių.

„Cvi parko“ įkūrėjas ir siela Rafaelis sako, kad maisto vagonėlis – tik dalis erdvės, kurioje žmonės susirenka pašokti ar į renginius: „Daugybė žmonių užsuka suvilioti būtent muzikos ir tik tuomet pastebi vagonėlį. Čia gaminame humusą, falafelius, juos tiekiamo arba pitoje, arba lėkštėje (o falafelių skonis, sakoma, kelia priklausomybę), taip pat siūlome veganiškus desertus ir lengvus, natūralius gėrimus.“

Anot Rafaelio, izraelietiškos virtuvės Lietuvoje trūksta, tad ir viena „Cvi parko“ misijų – plėsti skonių įvairovę: „Vagonėlyje dirba lietuviai ir ukrainiečiai – ir visi turime žydiškų šaknų, tad savo patiekalais kviečiame pakeliauti nė neišvykus iš Vilniaus.“

Ne tik dalintis skoniais, bet ir prikelti skverą, kurti netradicinę, gyvą erdvę, kurioje derėtų įvairovę, – tokie norai veda Rafaelį. Ir kuo toliau, tuo dažniau pasimėgauti kokybišku maistu ir muzika užsuka ne tik į vakarėlius miesto centre keliaujantis jaunimas, bet ir senjorai ar tėvai su vaikais. Regis, visi čia randa vietą.

Kur?

Petro Cvirkos skveras

Dalintis pica ir nuotykiais

Kalbant apie maisto vagonėlius, būtų keista nepaminėti... picos! Spalvingo picos vagonėlio „Flying Tomato Pizza“ šeimininką Nikolą lengvabūdiškus eksperimentus virtuvėje paversti profesionaliu picų kepimu paskatino kelionė į Italiją ir lemtinga pažintis su *pizzaiolo* (profesionaliu picų šefu) Gennaro.

„Gennaro patarimai bei atskleistos picos kepimo subtilybės mane paskatino siekti svajonės atidaryti piceriją. O tokį formatą – vagonėlį – pasirinkau, nes žaviuosi įspūdinga Didžiosios Britanijos gatvės maisto kultūra. Bendravau su daugybe maisto vagonėlių savininkų Britanijoje, kur ši bendruomenė yra lyg šeima – viskuo dalijasi, remia vieni kitus, palaiko. Norisi tokią pasaulėžiūrą ugdyti ir mūsų šalyje“, – sako Nikolas.

„Flying Tomato Pizza“ meniu galima rasti tiek klasikinių, tiek originalių, Nikolo kurtų, picų. Vagonėlio savininko ir šefo tikslas – parodyti, kokia įvairi gali būti pica. Tačiau valgant tikrą neapolietišką picą, anot Nikolo, ne mažiau svarbu ir valgytojų bendrystė – dalinimasis džiaugsmu, istorijomis, nuotykiais. Dėl to ir verta stabtelėti prie maisto vagonėlių tiek Vilniuje, tiek aplink jį.

Kur?

**„Bernardinų kiemas“
(Maironio g. 12)**

Kur dar?

„Ajomama“

Vaišina bulvėmis, bet ne paprastomis – gardžiai įdarytomis mėsa, daržovėmis, sūriu ar net silke.

Kur?

**Renginiai ir „Downtown
Forest Hostel & Camping“
kiemas**

„Bernardinų kiemas“

Gatvės maisto ir laisvalaikio erdvė miesto širdyje, kur sau patinkantį maisto vagonėlį atras kiekvienas.

Kur?

Maironio g. 12

Gatvės maisto kultūrą palaiko bendravimas.
„Flying Tomato Pizza“ nuotr.

Dviračiu per pasaulį Šnipiškėse

Maršrutą sudarė Lina Dusevičienė
Vytautės Ribokaitės nuotraukos

Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas Vilniaus gimimo proga laiškais kvietė drąsius ir darbščius žmones ir užkodavo mūsų miestą tautinei, religinei, saviraiškos įvairovei. Šį kartą maršrutas po Šnipiškės kviečia *pasi-pustyti dviračių pedalus*, minti seniausiu Žalioju tiltu į dešinį Neries krantą ir pasiruošti stebėtis geografinių krypčių, tolimų ir artimų šalių bei miestų vietovardžių, etninių bendruomenių, globalių istorijų gausa. Kiekvienoje stotelėje – Vilniaus sąsajos su vis kita šalimi. Pamatysime Vilnių kaip smalsių domėtis, drąsių toli keliauti, atvirų priimti bei pabandyti žmonių miestą ir atšvęsime jo jaunystę bei įvairovę.

Visą maršrutą, kurio ilgis 8 kilometrai, rasite Neakivaizdinisvilnius.lt ir nemokamoje programėlėje „Neakivaizdinis Vilnius“.

Armėnija | Šv. Vardano apaštališkoji bažnyčia

Juozapavičiaus g. 11A
54.69119, 25.28597

Ryškios asmenybės – operos solistė
Asmik Grigorian, drabužių dizaineris
Seržas Gandžumianas, filmų režisierius
Maratas Sargsyanas, laidų vedėja Gabrielė

Martirosian – Lietuvos ryšio su Armėnija
dalelė.

Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas, pa-
siekęs Juodąją jūrą, ne tik pasisamdė Krymo
totorių pilių gynėjais, ne tik įdarbino karaimų
valdovų sargybiniais, bet ir kovose prieš
Aukso ordą susidraugavo su armėnais. Kartu
su Armėnija Lietuva neprapuolė Rusijos
imperijos platybėse, išgyveno sovietų terorą,

Šv. Vardano armėnų apaštališkoji bažnyčia įsikūrusi katalikų koplytėlėje.

Viena iš penkių Juozapo Montvilos įkurtų kolonijų iki šiol traukia miesto-sodo idėją.

tapo prieglobsčiu šimtams armėnų po didžiojo Spitako žemės drebėjimo 1988 metais. Daugiausia jų vienu metu galima sutikti vasarą, besilaistančių vandeniu Vardavaro, Viešpaties Atsimainymo, sielos apsisvalymo šventėje.

Šv. Vardano armėnų apaštališkoji bažnyčia įsikūrusi savivaldybės išnuomotoje katalikų koplytėlėje. Ji atsidūrė sovietinių biurų apsuptyje, kai jais užstatė senąsias žvejų priemiesčio kapines, priklausiusias Šv. Rapolo bažnyčios parapijai. Šios kapinės iki šiol pažymėtos Vilniaus žemėlapyje.

Vakarų Europa | Piromonto kolonija

Tarp Juozapavičiaus, Rinktinės, Šeimyniškių ir Slucko gatvių
54.69512, 25.28755

Ketvirtoji iš penkių filantropo, bankininko, verslininko Juozapo Montvilos įkurtų

kolonijų. Kodėl žodžiu „kolonija“ imta vadinti gyvenamuosius rajonus, sunku pasakyti. Gal XIX a. pab.–XX a. pr. tai atrodė kaip tolimų teritorijų pasisavinimas? Gal juose tikslingai apgyvendinti vidurinėsios klasės atstovai buvo skatinami veikti darniai ir sutartinai kaip gyvybingos bičių kolonijos?

Staiga išaugusiam Vilniui reikėjo miestietiškam gyvenimui prisijaukinti vis platesnes teritorijas. Keliaudamas ir mokydamasis Vakarų Europos miestuose J. Montvila nusižiūrėjo aplink gamyklas darbininkų šeimoms įkurdinti skirtų „sodų mieste“ koncepciją. Tapęs Žemės ūkio banko valdytoju, jis režiais dalijo banko vardu įsigytus sklypus ir teikė paskolas su įkeitimu nedidelėmis palūkanomis prakutusiems inžinieriams, gydytojams, teisininkams, architektams, įvairių įstaigų tarnautojams – būtinai katalikų tikėjimo. Tai buvo jo pasirinktas būdas mažinti rusifikacijos įtaką ir ekonomiškai skatinti būsimas permainas.

Suomija, Izraelis, Vokietija | Samuelio Fino gatvė

Samuelio Fino g.
54.7, 25.27929

Gatvės pavadinimas netikėtai praplečia maršrutą iki Suomijos, nes pokariu tiesiogiai verčiant iš rusų kalbos ji buvo pravardžiuojama Suomio gatve. Tikrasis gatvės herojus Samuelis Juozapas Finas – mokslininkas, monografijos apie žydų Vilniuje istoriją autorius, Žydų Apšvietos ir modernėjimo judėjimo aktyviausias atstovas Vilniuje.

Žydiškoji Apšvietos amžiaus atmaina Haskalah prasidėjo Berlyne apie 1770-uosius

ir truko maždaug 100 metų. Kasdienybėje ji reiškėsi pasaulietinio mokymo, profesinio lavinimo ir amatų mokyklomis, suartėjimu su krikščioniška visuomene, prisitaikant aprangą ir kitų kalbų mokėjimu, tačiau išsaugant grupinę savimonę.

Iš skundų ir prašymų Vilniaus dūmai žinoma, kad Šnipiškių žydams apie 1890 metus priklausė mažiausiai 6 plytinės su molio ir kalkakmenio kasyklomis ir degimo krosnimis. Kalvarijų ir Piromonto gatvių kampe veikė Samuelio Fino (jau minėto ar kito) viena-aukštė viešoji pirtis, švarų vandenį ėmusi iš artezinio šulinio, o nešvariam leidusi požeminiu vamzdžiu tekėti nuokalne į Nerį.

Suomio pravardę gatvė gavo dėl vertimo klaidos.

Senoji Romos imperija | Saracėnų gatvė

Saracėnų g.

54.70198, 25.28154

Dar vienas Šnipiškių tarptautiškumą plečiantis žavus nesusipratimas ir turbūt vienintelis Vilniaus ryšys su antikinė Romos imperija. Būtent ten Artimųjų Rytų dykumų klajoklius, arabus, beduinus, o vėliau ir visus musulmonus imta vadinti saracėnais, šioji

pravardė pasiekė Europą po kryžiaus žygių.

Oficialių gatvių pavadinimų Rusijos imperijos vietovardžių garbei vis gausiau apgyventose Šnipiškėse radosi XIX a. pabaigoje. Šioji gavo Carycino, dabartinio Volgogrado, vardą. Tarpukariu į valdžią atėjus lenkams, Carycino gatvė vien tik pagal tarimą tapo Saracencka – šis pavadinimas ir prigijo.

Tikrųjų Šnipiškių klajoklių trumpas metraštis – Jūratės Samulionytės kasdienybės dokumentika „Šanxai Banzai“.

Tarpukariu lenkai gatvę vadino „Saracenka“.

Spalvingasis Skansenas, kuriame prigyja daug originalių idėjų.

Švedija | Skanseno seniūnaičio namas

Giedraičių g. 31
54.70166, 25.27960

Švedišku Skansenu Šnipiškes imta vadinti nuo 1993-ųjų, nes taip vadinamas šalia Stokholmo įkurtas pirmasis pasaulio etnokultūros muziejus po atviru dangumi. Tada siauras ruožas tarp Kintų ir Šilutės, Krokuvos ir Daugėlišio gatvių imtas saugoti kaip kultūros vertybė.

Tvarkingiausias rajono kiemas – Skanseno seniūnaičio Miroslavo Bielinio. Anot vietinių gandy, rajonėlis pilnas seniūnaičio rūpesčio

ženklų. Būtent seniūnaitis žiemos išdaigoms pažaboti sukonstravo „kelių monstrą“ – prie visureigio prikabinamas rogutes, kuriose pasodintas žmogus smėliu barstydavo slidžias gatves. Aikštėje tarp Giedraičių ir Kintų gatvių, tarp metalinių garažų, vykdavo kaimynus suburiančios Užgavėnės. Pagal jo viziją dabar jau nugriautų garažų vietoje atsiras šeimos laisvalaikio erdvė – apskrita aikštė su pavėsine kūrybinėms dirbtuvėms, suvenyrų parduotuvėms, fontanu ir gal net apžvalgos bokštu. Beje, Drakono kiaušinis Drakono pievoje – irgi seniūnaičio sumanymas, žaisminga sąsaja su Šanchajumi.

Vilnelės susitikimų stotelės

Rasa Antanavičiūtė

Vilniaus muziejus

Trys Vilniaus rajonai – Paupys, Markučiai ir Naujoji Vilnia – regis, tarpusavyje neturi nieko bendro. Paupys – naujas ir madingas. Markučiai – vaizdingi ir kaimiški. Naujoji Vilnia – tolima ir nepažįstama. Bet ar iš tiesų? O kaip Vilnelė? O Markučių ir Naujosios Vilnios potencialas tapti naujaisiais Paupiais? Juk ir Paupys prieš dešimt metų tebuvo sunkiai praeinama Paplauja, pilna apleistų sovietinių gamyklų. Šią vasarą tris Vilnelės vandenų skalaujamus rajonus jungia dar ir naujos poilsiui, pokalbiams ir pa(si)matymams skirtos instaliacijos prie upės.

Naujoji Vilnia – naujasis Paupys?

Sukurti instaliacijas Markučių, Paupio ir Naujosios Vilnios gyventojams sugalvojo Vilniaus muziejus ir „Critical+Xwhy“ agentūra. Vilnelė – tarsi šio sumanymo nuolatinės kaitos simbolis ir skirtingus rajonus jungianti gija. Bet kodėl būtent šie rajonai?

Pastaruosius dvidešimt metų Vilnius sparčiai keičiasi: tiesiamos naujos gatvės, vis mažiau mieste nebenaudojamų pramonės pastatų, vis mažiau kaimo, vis daugiau stiklo,

spalvų ir patogumo. Pasirinkti trys rajonai yra skirtingose kaitos stadijose. Paupyje jau pasikeitė beveik viskas – ne tik pavidalas, ne tik gyventojai, bet ir pavadinimas. Tai vienas iš radiklios pramoninių rajonų regeneracijos pavyzdžių – nušluoti senus pastatus ir jų vietoje kurti naują miesto dalį.

Regeneracija artėja ir prie Markučių. Tiesa, jie kol kas keičiasi lėtai, o naujos statybos apima ne rajoną, ne kvartalą, o vieną-du-tris sklypus. Tikėtina, kad Paupio cunamiui nušlūgus, gerokai daugiau vystytojų žvilgsnių nukryps į Markučius. Kaip tuomet keisis čionykščių viešųjų ir privačių erdvių santykis? Ar išliks dabar egzistuojantys *shortcutai* ir pasižvalgymo nuo kalvų keterų taškai? Kaip keisis dabartiniams Markučių gyventojams įprasti maršrutai ir kraštovaizdis?

Naujojoje Vilnioje daugiau kaip šimtmetų drauge gyvena gamta ir pramonė. Šis derinys patrauklus didelių naujų kvartalų statytojams. Ar Naujoji Vilnia seks Paupio regeneracijos pavyzdžiu, ar ieškos būdų pritaikyti egzistuojantį pramoninį paveldą naujoms veikloms? Ar kada nors susijungs sovietmečiu iškilęs daugiabučių kvartalas, senoji sodybinio tipo gyvenvietė ir po 1990-ųjų pridgusių privačių namų rajonėlis? Ką daryti, kad Naujojoje Vilnioje atsirastų patrauklus centras ir gyventojams nereikėtų važiuoti į Senamiestį susitikti su draugais?

Vilnia ties Belmontu. S. F. Fleury nuotr., Lietuvos nacionalinis muziejus.

Kas rašo mano gatvės kaitos scenarijų?

Rajonų kaitos scenarijai gali būti skirtingi. Markučiams ir Naujajai Vilniai pats laikas tuos scenarijus kurti ar keisti.

Paprastai įsivaizduojame, kad miestą keičia du veikėjai – savivaldybė ir investuotojai, ir pamirštame trečią, labai svarbų sprendimų priėmimo dalyvį – žmones, kurie gyvena šalia besikeičiančio pastato, aikštės, parko ar kvartalo. Senbuviai geriausiai žino, kaip veikia viena ar kita viešoji erdvė, ko jai trūksta, ką būtinai reiktų išsaugoti, ko verta atsisakyti.

Priimant miesto formavimo ir performavimo sprendimus, vis dažniau klausiama vietinių – aplinkinių namų ar kvartalų gyventojų – nuomonės, tačiau šis mechanizmas vis dar miglotas: neaišku, kur ir kada kreiptis, kaip formuluoti pasiūlymus, kad jie būtų pastebėti. Žmonės netiki, kad apskritai gali paveikti

savo kvartalo vystymo scenarijų. Ne visur yra vietinių bendruomenių, galinčių reikšti kolektyvinę nuomonę.

Trys naujos instaliacijos Markučiuose, Paupyje ir Naujojoje Vilnioje kviečia šių rajonų gyventojus pažindintis, kalbėti apie savo gyvenamąją aplinką, kurti aplinkinių viešųjų erdvių kaitos scenarijus ir tartis, kaip juos paversti tikrove. Kol instaliacijos veikia, Vilniaus muziejus ir „Critical+Xwhy“ agentūra kviečia iki jų ateiti: organizuoja pokalbius ir susitikimus, kuriuose lukštена gyventojų galimybes keisti savo rajono ateitį.

Trys susitikimų stotelės

Naujosios Vilnios parke, prie bevardžio tilto, kuriuo į Juzefo I. Kraševskio gimnaziją iš Gerovės gatvės daugiabučių kvartalo keliauja mokiniai, atsirado tinklą primenanti medinė platforma ir suoleliai, kurių prie Vilnelės labai

Naujosios Vilnios parkas, kuriame rasite vieną iš instaliacijų. V. Ribokaitės nuotr.

trūksta. Instaliacijos autorės architektės Aurelija Kniukštaitė, Kotryna Bajorinaitė ir Jonė Virbickaitė bei kūrybinėse dirbtuvėse dalyvavę Naujosios Vilnios gyventojai atkreipia dėmesį į kol kas nesvarbų vaidmenį rajono gyvenime atliekančią upę, kuri ir jungia, ir skiria senąją ir naująją rajono dalis. Instaliacija kviečia pagalvoti, kaip Naujosios Vilnios paupį paversti susitikimų ir pasivaikščiojimų vieta, patrauklia abiejų krantų gyventojams.

Kur ieškoti?

Vilnelės pakrantėje, Naujosios Vilnios parke, prie pėsčiųjų tilto

Markučių žiede, prie 10 maršruto autobusų stotelės, dar visai neseniai buvo galima rasti tik vienišą tualetą ir pievutėje pasislėpusią tuščią betoninę platformą. Architektės Evelina Vasiliauskaitė ir Margarita Kaučikaitė (VŠĮ „Architektūros fondas“) stato čia naują susitikimams, poilsiui ir fotografavimuisi tinkantį architektūrinį objektą „Markučių stotelė“, sukūrė jam ir stotelei jaukesnę aplinką. Ant aukšto Vilnelės skardžio pastatytas O formos „langas“ įrėmina Pavilnių regioninio parko peizažą ir kviečia atrasti žemai apačioje šniokščiančią upę. Prie kūrybinio proceso kviečiami prisijungti visi norintys.

Kur ieškoti?

Markučių mikrorajono Markučių stotelėje

Paupyje, netoli „Žagary“ pėsčiųjų tilto, esanti trečioji instaliacija atlieka dvi funkcijas. Ji teikia pavėsį paplūdimio lankytojams ir primena nunykusią Paplaujos industrinę praeitį. Menininko Vlado Suncovo „Pramonės lizdelis“ apgaubia vieną iš keturių apskritų medinių platformų, kurios pernai buvo įrengtos Manufaktūrų gatvės gyventojų iniciatyva. Paplūdimio lankytojai pastebėjo, kad saulėtą vasaros dieną čia būna per karšta, ir pasiūlė menininkui sukurti pavėsinę. Naujasis platformos stogas savo forma ir medžiagomis primena pramoninio dizaino objektą, o nedidelė jauki erdvė po juo – jaukų lizdelį. Didesnį šešėlį turėtų suteikti pavėsinės tinklu besivejantys, greitai augantys vijokliai.

Kur ieškoti?

**Vilnelės pakrantėje, Paupyje,
prie „Žagary“ pėsčiųjų tilto**

Atraskite daugiau

Apžiūrėti instaliacijas galima keliaujant ne vien sausuma. Kai kurie jau turbūt išbandė Vilnelės ir baidarės kombinaciją. Tiesa, dažniausiai maršrutą siūloma pradėti ties Rokantiškių užtvanka, dar nepasiekus Naujosios Vilnios, tačiau verta išplaukti Mickūnuose ir tarsi vandens paukščiui apžiūrėti visus tris rajonus, taip pat ant upės krantų bei šlaitų pastatytas naujas instaliacijas.

Jas prie Vilnelės rasite nuo birželio 10 iki rugsėjo 30 dienos. Daugiau informacijos tinklalapyje www.vilniausmuziejus.lt. Tai projekto „ULYSSES European Odyssey“ dalis. Jį finansuoja ES programa „Kūrybiška Europa“ ir Lietuvos kultūros taryba.

Vilnelės pakrantėse Paupyje žmonės nori pavėsio ir istorinių ženklų. V. Ribokaitės nuotr.

Vilniaus gimtadienio vasara!

Muzika Vilniui

Birželio 17–18 d.

**Agatos Zubel kūrinys
Gedimino pilies bokštui ir
verslo centrui „K29“**

Gedimino pilies bokštas, Arsenalo g. 5

Vilnius – ryškaus identiteto miestas, kuriam atsiskleidžia istorija ir dabartis. Lenkų kompozitorės ir vokalistės kūrinys Vilniui skambės net dviejose erdvėse vienu metu: Gedimino bokšte ir verslo centre „K29“. Verslo centre muzikos klausysitės kildami liftu, o Gedimino bokšte ji kalbės kanklių garsais.

www.musicforvilnius.lt

Agata Zubel. „Go Vilnius“ nuotr.

Birželio 30–liepos 1 d.

**Beato Furrerio kūrinys
Lietuvos nacionalinei
bibliotekai**

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo
biblioteka, Gedimino pr. 51

Žinomą Europos kompozitorių austrą Beatą Furrerį, vadinamą šiuolaikinės muzikos klasiką, Vilniuje patraukė Nacionalinės bibliotekos architektūra, jos akustika ir simbolika. Pasaulinę kūrinio premjerą papildys ekskursija po biblioteką ir susitikimas su kompozitoriumi.

www.musicforvilnius.lt

Liepos 5–6 d.

**Michaelo Gordono kūrinys
buvusiam Vilniaus geto žydų
tarybos (Judenrato) kiemeliui**

Vidinis „Lėlės“ ir Jaunimo teatrų kiemelis,
Arklių g. 5

Amerikiečių minimalistą Michaelą Gordoną su Vilniumi sieja šeimos istorija. Naujausiu kūriniumi jis išryškins žydiškojo Vilniaus kultūros paveldą. 9-iems trombonams skirtas kūrinys užlies erdvę skulptūriškais garsais, derančiais su skulptūra Holokausto aukoms pagerbti „Vilties liepsna“.

www.musicforvilnius.lt

Festivaliai

Birželio 10 d.

Vilniaus šaltibarščių festivalis

Tymo turgus, Aukštaičių g. / Maironio g.

Vilnius turi itin spalvingą ir kokybišką gastrosceną, o ryškūs šaltibarščiai yra šios scenos žvaigždė! Norime švęsti jų išskirtinumą rožinėje vasaros fiestoje. Ragausime įvairiausių šaltibarščių variacijų, mėgausimės muzika ir pramogomis.

www.govilnius.lt

Birželio 26–rugsėjo 5 d.

Kristupo festivalis

Įvairios senamiesčio erdvės

Pasaulio muzikos įvairovė žydi gražiausiose Vilniaus erdvėse, kur vyksta tarptautiniu kokybės ženklu „EFFE Label“ įvertintas renginys. Kristupo festivalyje nereikia smokingo. Čia svarbiausia – emocijos!

www.kristupofestivalis.lt

Birželio 27–liepos 6 d.

„LNOBT Open“

Valdovų rūmų Didysis kiemas, Katedros a. 4

Nacionalinis operos ir baleto teatras kviečia per vienuolika dienų sudalyvauti įvairių žanrų muzikiniuose renginiuose. Didysis kiemas nebeatrodo toks didelis, kai LNOBT jame pastato milžinišką sceną!

www.opera.lt

Liepos 25 d.

Muzikos festivalis „Jaunas kaip Vilnius“

Vingio parkas, M. K. Čiurlionio g. 100

Vilniaus globėjo Kristoforo dieną, liepos 25-ąją, švenčiantis jubiliejų Vilnius taps universalia tarptautine muzikos arena. Nesvarbu, ar mėgstate klasikinę, šiuolaikinę ar elektroninę muziką, vasaros festivalis „Jaunas kaip Vilnius“ užgros taip, kad garsas apie Vilnių pasklis po visą pasaulį, kaip ir buvo išpranašauta legendoje apie Geležinį Vilką!

Nemokamas festivalis džiugins klasikinės ir populiariosios muzikos koncertine programa, elektronine šokių muzika ir efektais, kuriančiais vakarėlio atmosferą.

www.700vilnius.lt/jaunaskaipvilnius

Vingio parkas. „Go Vilnius“ nuotr.

Liepos 30–rugpjūčio 5 d.

„Vivace Vilnius“

Vilniaus rotušė ir muziejai

Muzikantai iš įvairių pasaulio šalių rengia nemokamus klasikinės muzikos koncertus. Muzika skambės Rotušėje, Taikomosios dailės ir dizaino bei Samuelio Bako muziejuose.

www.vivacevilnius.org

Literatūra

Birželio 7 d.

Etnoskaitymai „IŠ-TARMĖS“

Paviljonas „Vilnius prieš 200 metų“, Arsenalo g. 1

Vilniaus 700 metų jubiliejaus proga Lietuvos nacionalinio muziejaus pašonėje iškilo nauja ekspozicinė erdvė – paviljonas. Jame skambės eilės lietuvių kalbos tarmėmis.

www.lnm.lt

Rugsėjo 1–3 d.

„Knygų aikštė“

Katedros aikštė

„Sostinės dienose“ jūsų lauks knygų mugė, susitikimai su autoriais ir kūrybinės dirbtuvės.

Performansas

Birželio 16 d.

Performansas-koncertas

Paviljonas „Vilnius prieš 200 metų“, Arsenalo g. 1

Deividas Jaroška ir „Twenty Fingers Duo“ pristato kinematografišką istoriją „The night in the dream-york re:shaped“ su ritualiniais

šokiais ir vizualizacijomis.

www.lnm.lt

Bienalė

Liepos 23–rugpjūčio 6 d.

Vilniaus performanso meno bienalė

Įvairios vietos

Vilniečiai mėgsta gaivius meno gūsius, tad Vilniaus 700-mečio proga prasideda pirmoji Vilniaus performanso meno bienalė. Uždarose ir atvirose miesto erdvėse atsiskleis Lietuvos ir kvietinių užsienio menininkų kūriniai, per kuriuos patirsite kitokį Vilnių.

www.vilniusbiennial.com

„Still standing“, K. Schubert nuotr.

Parodos

Iki birželio 25 d.

„Gedimino miesto aušra“

Valdovų rūmai, Katedros a. 4

Vilniaus Pilies kalnas ir jo papėdė Neries bei Vilnios upių santakoje yra tikras radinių

lobynas. Parodoje – kalno pašlaitėje stovėjusio pastato fragmentai ir kiti unikalūs XIII a. eksponatai.

www.valdovurumai.lt

Nuo liepos 21 d.

„Vilniaus kambariai. Versija 1.1“

Vilniaus muziejus, Vokiečių g. 6

Tai nuolatinės Vilniaus pažinimo ekspozicijos repeticija. Pristatome 2 iš būsimų 5 Vilniaus kambarių. Viename jų – miesto geologija: augalai, gyvūnai ir grybai, kitame – vilniečiai.

www.vilniausmuziejus.lt

Iki liepos 16 d.

„Žygimanto Augusto gobelenai Vilniuje“

Valdovų rūmai, Katedros a. 4

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Žygimanto Augusto gobelenų kolekcija laikoma vienu vertingiausių monumentalinių meninių audinių rinkinių pasaulyje. Suskubkite pamatyti.

www.valdovurumai.lt

Iki rugpjūčio 27 d.

„Gedimino laiškai: tada ir dabar“

Gedimino pilies bokštas, Arsenalo g. 5

Vilniaus gimtadienis skaičiuojamas nuo miesto vardo paminėjimo LDK didžiojo kunigaikščio Gedimino laiške Europos miestams. Reta proga pamatyti, kaip atrodė šis laiškas!

www.lnm.lt

Iki rugpjūčio 27 d.

„Aš esu vilnietis“

Istorijų namai, T. Kosciuškos g. 3

Kaip atrodė vilniečiai prieš 700 metų? Ar šiandien Vilniuje jie jaustųsi kaip namie? Pasinerkite į 50-ies istorijų pasakojimą, atskleidžiantį vilniečių paslaptis.

Opera

Rugsėjo 2–3 d.

„Alopera“

Valdovų rūmai, Katedros a. 4

Pasitelkus dirbtinį intelektą, bus atkurta viena iš pirmųjų Vilniuje XVII a. atliktų operų. Projektas „Opera.Connect: Vilnius – operos miestas“ skatins bendradarbiauti verslą, startuolius, žaidimų kūrėjus.

www.opera.lt

Daugiau

www.700vilnius.lt

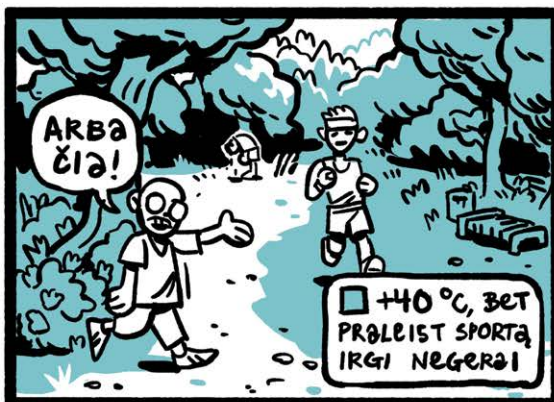
www.vilnius-events.lt

Atraskite patys

Festivalis po atviru dangumi

**„Kinas po žvaigždėmis“
liepos 31–rugpjūčio 11 d.**

**Neakivaizdinis
VILNIUS**

www.neakivaizdinisvilnius.lt

FB: Neakivaizdinisvilnius

IG: neakivaizdinis_vilnius

Mobiliąją programėlę
„Neakivaizdinis Vilnius“
galima atsisiųsti

Leidiny s apie mažiau atrastas Vilniaus erdves ir asmenybes.

LEIDĖJAS Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius

TEKSTŲ AUTORIAI: Gabija Stašinskaitė, Jurgita Ogulevičiūtė-Guehlke, Daumantas Savickas, Rugilė Audenienė, Aušrinė Balkaitytė, Laura Petruškė, Dovilė Štuikienė, Virginija Sližauskaitė, Lina Dusevičienė, Rasa Antanavičiūtė

VIRŠELIS: Daumanto Savicko nuotr.

TURINYS: AUKSO ŽUVYS

TURINIO REDAKTORĖ Rugilė Audenienė

MAKETAS: Vilma Černiauskaitė

KALBOS REDAKTORĖ *Ne atbula ranka*

TIRAŽAS 10 000 egz. (platinamas nemokamai)

ISSN 2669-025X